REVISTA TEOLOGICĂ

ANUL XXII. IANUARIE Nr. 1
1932

Anul XXII. Ianuarie 1932 Nr. 1.

REVISTA TEOLOGICĂ

= organ pentru ştiinţa şi viaţa bisericească. =

ABONAMENTUL: Pe un an 260 Lei. Pe o jumătate de an 130 Lei
Pentru studenţi pe un an: 200 Lei.

STUDENŢII ŞI PREOŢIA.[1]

— POMENIND PE SF. GRIGORE TEOLOGUL. —

Figura curată şi opera minunată a *Sf. Grigore de Nazians* se proiectează mereu în sufletele noastre cu aceeaş vrajă neîntrecută, dar mai ales cu aceeaş dulce mireasmă a idealurilor sfinte, care robesc inimile şi deschid zările bucuriilor cereşti.

Ori cât de mult ne-ar încânta frumseţea inspiraţiei sale profetice, prinsă în cele 3000 de versuri religioase, oricât de profundă ar fi admiraţia noastră pentru superba lui ştiinţă teologică, semănată în strălucite cuvântări şi epistole, totuşi nimic nu impresionează mai puternic, decât propria lui *viaţă*, trăită pe de-a'ntregul în lumina evangheliei lui Hristos.

Nota esenţială a acestei vieţi este *pietatea*. Ea înseamnă cunoaşterea deplină a adevărului divin şi realizarea lui integrală în fiecare clipă a existenţei noastre pământeşti. Nici un gând, dar mai ales nici o faptă, care să nu răsară din cea mai pură credinţă şi din cea mai sfântă umilinţă către Celce s'a dat pe sine pentru izbăvirea lumii.

---

[1] Cuvinte rostite pentru studenţii dela Internatul Teologic din Bucureşti.

Pietate se chiamă cu alte cuvinte *evlavie, cucernicie.* Să trăieşti adică, cu toată inima ta, în slujba Domnului şi după voia lui, iată linia sufletească determinantă a *Sf. Grigore.* Nici înălţimea ştiinţei şi nici splendoarea scaunului episcopesc nu i-au putut da bucuriile păcii lăuntrice, ci exclusiv nepotolita stăruinţă de a se detaşa de contingenţele pământeşti, spre a trăi clipă de clipă, numai în desăvârşita unire cu Hristos-Mântuitorul. Insuşi *Sf. Pavel* a ţinut să arate adeseori, că pietatea este una din virtuţile principale, fără de care nu se poate concepe adevăratul creştin şi cu atât mai puţin adevăratul preot. De aceea, el îi spune lui Timotei: „Iar de basnele cele lumeşti te fereşte; ci deprinde-te pe tine cu bună cucernicie, căci deprinderea trupească la puţin foloseşte, dar evlavia spre toate este de folos" [I. Tim. 4, 7]. Şi pentru a-i demonstra mai convingător valoarea *pietăţii*, ca idealul de viaţă, diametral opus concepţiei omeneşti curente, el previne pe Timotei să nu dispereze în faţa piedicelor şi violenţelor, ci să persevereze cu îndrăzneală, mângăindu-se cu credinţa „că toţi ceice voiesc să trăiască cucernic în Hristos-Isus, vor fi prigoniţi" [II. Tim. 3, 12].

Iată dar adeverit, că spre a dobândi cucernicia [pietatea], omul trebuie să treacă necontenit prin încercările suferinţii. A te feri de ea, spre a nu fi atins de lovituri dureroase, înseamnă, prin urmare, a ocoli pe Hristos şi a dispreţui exemplul jertfei sale supreme de pe Golgota sângerărilor...

Sf. Grigore de Nazians este un incomparabil model de pietate biblică şi dacă el a izbutit să se ridice la această înălţime de perfecţiune creştină, este firesc să ne întrebăm: e rezultatul direct al voinţei şi studiilor sale, sau au intervenit şi puteri în afară de fiinţa lui?

Fără îndoială, că peste nobleţa unor silinţi personale dar limitate, a trebuit să vie puterea harului divin, care, după grele frământări, s'a coborât asupra lui ca o binecuvântare mistică şi sfinţitoare.

Şi harul a venit de sus, nu prin voia întâmplării, ci prin chiemările unei inimi curate, pregătită în tăcere să primească darurile cele mai pre sus de fire ale milostivirii cereşti. „Căci a fi în stare să primeşti îndemnul lăuntric al lui Dumnezeu, însemnează a te ridica peste tine însuţi şi peste puterile covârşitoare ale firii moştenite. Celce a avut vr'odată o cât de neînsemnată experienţă a acestui har, celce în grelele sale conflicte sufleteşti a murmurat la vreme potrivită o rugăciune, bucurându-se de darurile ei nebănuite, acela ştie cât de neputincioasă este orice încordare a voinţei, câtă vreme nu primeşti cu smerenie ajutorul harului dumnezeesc" [Foerster, Hristos şi viaţa omenească].

In faimosul său discurs apologetic, sf. Grigore făcând o aspră critică preoţilor din vremea lui, „cari se îndeasă şi se împing pe lângă sf. masă din Altar, ca şi cum preoţia n'ar fi o pildă de virtute, ci un simplu mijloc de traiu", le trimite ca o dreaptă mustrare apostrofa colorată: „săraci în pietate, ticăloşi în strălucire".

Cine nu vede, prin contrast, în această lapidară sentinţă, frumseţea idealului preoţesc, imaginat de sf. Grigore şi realizat de el în chip desăvârşit prin însăş viaţa lui de netrecătoare sfinţenie?

Şi tot el exprimă în aceeaş cuvântare adevăruri elementare, spunând preoţilor: „se cade mai întâi a te curăţi, apoi a curăţi; a te apropia de Dumnezeu şi apoi a apropia pe alţii; a te sfinţi pe tine şi apoi a sfinţi pe alţii".

*

Iată, prinse în cadre de miniatură, învăţătura şi fapta, ce ni le îmbie spre meditare figura Patronului nostru.

In adevăr, pomenirea lui nu se poate mărgini numai la un imn de proslăvire, ci mai vârtos trebuie să ne îndemne la un serios examen de conştiinţă, care să dea răspuns marei întrebări: *trăim noi cu Hristos sau nu?*

Este problema de viaţă pentru studenţii noştri în teologie, ca viitori preoţi ai Bisericii ortodoxe.

Privesc de multă vreme evoluţia acestei Biserici şi văd cât de unilaterală, sau dacă vreţi cât de insuficientă este concepţia privitoare la formarea clerului nostru.

Preocupările factorilor hotărâtori se îndreaptă cu precădere — mă gândesc la Facultăţi îndeosebi — spre o singură direcţie: pregătirea ştiinţifică, lăsând în uitare viaţa sufletească. S'ar părea că în opinia curentă a celorce au răspunderile, preotul trebuie să devină cu orice preţ un fel de savant, perfect orientat în vastul laborator al ştiinţei teologice moderne. Un intelectual autentic, gata să-ţi elucideze orice controversă şi capabil să-ţi rezolve orice întrebare complicată, ca un al doilea Pico de Mirandola. Mintea să strălucească, ca o vitrină supraîncărcată în luminele serii, pe când inima, acest izvor de simţiri şi făptuiri minunate, vegetează în umbrele părăsirii.

De aceea, pregătirea clerului se concentrează astăzi mai mult în teoriile sălii de curs, pe când practica vieţii religioase este aproape absentă. De ce? Explicaţia nu-i tocmai grea. Cea din urmă pretinde o permanentă comuniune cu sufletele, deci sacrificii de fiecare ceas, la cari însă nu se hotărăsc decât marile voinţi creştine. Numai ele pot asigura primatul inimei misionare asupra minţii intelectualiste. Vibraţia religioasă este de esenţa sentimentală şi ca atare izvorâtă din suflet, nu din teorii de catedră.

Cât de veridică este credinţa, că intensitatea atmosferei religioase dă valoare oamenilor şi operelor, ne-o arată şi o figură laică de proporţiile lui Bismarck, care a rostit cuvintele impresionante: „orice stat care vrea să existe, trebue să-şi aşeze temelia pe educaţia religioasă".

Dar, confirmările abundă şi în jurul nostru.

Iată-l pe credinciosul învăţat Simeon Mehedinţi, spunând cu toată autoritatea vieţii sale creştine: „Nicăiri şi niciodată nu s'a făcut ceva durabil decât prin idealul moral, de care massa unei naţiuni, şi chiar bărbaţii săi de stat, nu se pot apropia altfel decât prin educaţia religioasă“ [Către noua generaţie].

Cu atât mai mult se impune această educaţie viitorilor preoţi, cari prin esenţa chemării lor sunt sortiţi s'o creieze prin propria lor viaţă.

Este deci nevoie să recunoaştem sincer şi fără rezerve, că preotul mai înainte de a fi un exponent al ştiinţei, se cuvine să fie un practicant al sfinţeniei. Aşa a înţeles Isus rostul ucenicilor săi şi tot aşa i-a povăţuit cu neobosită râvnă şi Pavel pe creştinii comunităţilor convertite.

Dar însăşi conştiinţa laicilor luminaţi din zilele noastre vrea să-l vadă pe preot în această curată şi nobilă înfăţişare. Este desigur instructiv şi aproape revelator să reamintim cuvintele învăţatului profesor Ovid Densuşianu: „Nu numai împlinitor al slujbelor în Biserică, ci om care împrăştie în jurul lui bunătatea, blândeţea, care apără pe cei oropsiţi şi opreşte pe mişei să făptuiască ce le este în fire, om care ajută, se jertfeşte chiar, om care dă, nu care adună — într'un cuvânt suflet adevărat printre atâtea suflete, cari aşteaptă să fie luminate şi apărate, aşa trebue să fie preotul“ [cf. Preoţimea românească, Bucureşti, 1919].

*

Preotul astfel stilizat, nu poate răsări decât dintr'o îngrijită atmosferă de viaţă religioasă Ea trebuie creată pretutindeni, unde fiinţează o şcoală de pregătire clericală. Iată şi rostul instituţiei noastre.

In liniştea odihnitoare a chiliilor mângăiate de mireasma grădinilor înflorite, în pacea sfântă a ctitoriei voevodului ce ne luminează gândurile, aveţi prilejuri fericite de reculegere şi concentrare duhovnicească. Nu trebuie să uitaţi niciodată, că alături de ştiinţa ce-o culegeţi, o datorie mai înaltă vă în-

deamnă să priviţi mereu spre interior, unde un suflet îşi aşteaptă învierea şi purificarea izbăvitoare.

V'am spus adeseori, că pentru aceasta mijloacele verificate de experienţa creştină, sunt meditaţia şi rugăciunea. Ele singure pot duce la contactul mistic cu Hristos, coborând în sufletele credincioase darurile sfinţitoare ale harului. Iar ca exteriorizare a credinţei ce vă încălzeşte inima, se cuvine să practicaţi pietatea. Aţi văzut ce preţ pune pe ea Apostolul neamurilor şi aţi înţeles cât de mult s'a împodobit cu ea sf. Grigore de Nazians.

Fără cucernicie nu este adevărată viaţă creştină.

La această trăire curată vă îndemnăm, prin curăţire, prin cunoştinţă, prin îndelungă răbdare, prin bunătate, prin Duhul sfânt, prin dragoste „nefăţărită" — cum sfătuieşte plin de inspiraţie sf. Pavel [II, Cor. 6, 6].

Cât de impresionante ni se par cuvintele strălucitului filozof roman Epictet — contimporanul lui Pavel — când spune: „Pururea să zici: Dumnezeu m'a făcut; el este în mine, şi-l duc oriunde cu mine; de ce să-l pătez cu gânduri urâte, cu fapte rele şi necurate sau cu dorinţi ruşinoase?" [Manualul].

Ambianţa dela Radu-Vodă începe să fie tot mai prielnică pentru apropierea de Domnul. Primiţi-o deci cu încredere şi stăruiţi cât mai des în rugăciune, ca prin smerenia sufletului şi zdrobirea inimii, să dobândiţi dumnezeeasca graţie de a putea striga copleşiţi de fericire: „Nu eu mai trăiesc, ci Hristos, celce m'a mântuit, trăieşte întru mine". [Galateni].

Prof. Dr. I. MATEIU.

CATOLICISMUL ŞI CULTURA MODERNĂ.

[Urmare].

IV. Acţiunea catolică.

Catolicismul poartă în sânul său germenii zguduirilor ce se repetă la intervale tot mai dese. Centralismul exagerat duce la reacţiunile din sânul diferitelor popoare, absorbirea şi transformarea întregei vieţi religioase în norme de drept duce la reacţiunea sufletului însetat după religie, adoptarea sistemului filozofic neoscolastic duce la reacţiunile fiecărei generaţii care creşte familiarizată cu o cugetare mereu evoluată, clericalismul extrem duce la identificarea clerului cu laicii. Exagerarea nu poate naşte decât exagerare.

Şi se pare că Biserica apuseană a perdut elasticitatea, urmându-şi fatal şi inert calea apucată, cu toate aparenţele de adaptare la spiritul timpului. Aşa se explică faptul că dorinţelor amintite, Biserica apuseană le răspunde cu o şi mai mare intensificare a centralismului, cu o şi mai hotărâtă reducere a oricărei iniţiative şi activităţi sub autoritatea episcopală, respectiv papală. Chiar în pragul noului timp, la Rusaliile anului 1917, Benedict XV întroduce noul Codex Juris Canonici, dupăce încă din 1904 Pius X dispuse noua codificare a dreptului bisericesc. Corpus Juris Canonici de până atunci, cu structura lui complicată şi cu multele adausuri, era o colecţie privată, nu un codice recunoscut apriat de Biserică. Prin acest caracter al lui era posibilă o mare varietate în dreptul bisericesc, fiecare ţară deosebindu-se printr'o sumă de legi bisericeşti proprii ei. Codicele nou realizează cea mai deplină unitate. Ideia centrală ce-l străbate este cen-

tralizarea şi papalizarea Bisericii. Episcopatul universal al Papei e dus la realizare deplină. Papa e pastor summus et universalis al întregei Biserici şi al fiecărei Biserici în parte. Ordinarii fiecărui loc, episcopii şi parohii, sunt numai locţiitorii lui. Episcopalismul, învăţătura despre neatârnarea episcopului instituit de Duhul sfânt, a murit cu desăvârşire.

Un exemplu de rostul unificator al noului Codex este dispoziţia lui prin care, revocând un privilegiu acordat unor ţări [Germania ş. a.], declară nevalide căsătoriile între catolici şi necatolici încheiate la necatolici.[1]

Neînduplecat se exercită autoritatea Curiei papale şi în domeniul cercetărilor istoric-exegetice, sau de altă natură. Comisiunea biblică-romană a „rezolvat" în ultimul sfert de veac aproape toate problemele biblice. Benedict XV a declarat în enciclica „Hieronimus" din 1920, toate deciziunile comisiunii biblice obligatorii Congregaţiunea sf. Oficiu, care a primit din 1917 şi rosturile congregaţiunii Indexului, desfiinţată atunci, a condamnat prin decretul din 15 Dec. 1923 mai multe volume ale lui Vigouroux, Bacuez şi Bressac. In 28 Martie 1924 a fost excomunicat preotul şi profesorul de ştiinţa religiei dela universitatea de stat din Roma, Ernesto Buonaiuti, toate scrierile lui fiind condamnate iar el oprindu-se de a mai scrie sau învăţa despre chestiuni religioase.[2] Cu un an mai târziu, au fost puse la index scrierile lui I. F. Hehn, profesor de Test. Vechiu la Würzburg.[3] La sfârşitul anului 1930 a fost pusă la index cartea „Messianisme" a valorosului profesor L. Dennefeld din Strasbourg, carte căreia profesorul de dogmatică dela aceeaş Facultate şi

[1] Hermelink, op. c. 26—7. K. Neundörfer. Recht und Macht in der Kirche passim. Despre ultima chestiune vezi Karl Mirbt. Das Mischehenrecht des Codex Juris Canonici und die interkonfessionellen Beziehungen in Deutschland, în Festgabe für Karl Müller, Tübingen, 1922, pg. 282 urm.

[2] Hermelink, op. c. 34, 109.

[3] Chr. W. 1925, Nr. 33, 34 col. 764.

episcopul din Strasbourg îi acordaseră „nihil obstat", iar înainte fusese publicată ca articol [„Messianisme"] în Dictionnaire de theologie catholique, redactat de profesorul aceleeaş Facultăţi, E. Amman! „Raze de lumină", Ian.—Feb. 1931, 55.

Cea mai nouă metodă de centralizare catolică şi de intensificare a clericalismului a fost găsită însă de isteţul Pius XI în *Acţiunea catolică* prin care pentru minima concesiune pe care o face tendinţelor noui ale laicilor de a participa activ la viaţa bisericii, îşi cere ca răsplată înfeodarea tuturor organizaţiilor laice sub autoritatea sa, respective a episcopului. Timpul viitor ne va arăta, dacă această imensă sofisticărie, de a lua omului şi ce bruma mai are sub aparenţa că-i dai, nu se va răsbuna într'o zguduire cu grave urmări pentru Biserica apuseană.

„Acţiunea catolică" prin mijlocirea căreia trebue să se coboare Regnum Christi peste toată societatea, e cea mai scumpă preocupare a lui Pius XI. Acest papă, spune cardinalul arhiepiscop Faulhaber din München, va rămânea poate în istorie cu numele de „papă al acţiunii catolice".[1] Numele de „Acţiune catolică" a existat şi înainte, dar sensul lui precis de astăzi se datoreşte lui Pius XI. Inceputul acestei organizaţii s'a făcut în Italia. In 2 Oct. 1923, Papa aprobă statutele „Acţiunii catolice" după ce încă în 23 Dec. 1922 prin enciclica „Ubi arcano Dei" îi fixă directivele. „Azzione Cattolica Italiana" [A. C. I.] s'a format asocierea a 4 federaţii naţionale: 1. Federazione Italiana dei Uomini Cattolici, care cuprinde pe toţi bărbaţii căsătoriţi şi pe cei necăsătoriţi dela 35 ani în sus. 2. Società della Gioventù Cattolica Italiana, care cu-

[1] Predica aceluia din 12. II. 1928, la sărbătoarea încoronării papei, tratând despre Acţiunea catolică. Dr. Erhard Schlund O. F. M. Die Katholische Aktion 1928 München pg. 33. In anul jubilar 1925, Pius XI a instituit chiar o Duminecă anuală [cea dela finea lui Octomvrie] pentru serbarea „Regelui gloriei", Dominica Regis gloriae. Chr. W. 1926 Nr. 21 col. 1089.

prinde tot tineretul, afară de cel universitar, cu scopul de-al forma cultural, moral, religios şi-al pregăti pentru apostolatul laic. Acesteia îi sunt alipite asociaţiile de sport, teatru, călătorii etc. 3. Federazione Universitaria Cattolica Italiana, cuprinde tineretul universitar bărbătesc. 4. Unione Feminile Cattoliche în grupele: *a)* Unione fra le Donne Cattoliche d'Italia; *b)* Gioventù Feminile Cattolica Italiana, cuprinzând tineretul femenin; *c)* Le Universitarie Cattoliche, studentele, şi dela 1926 *d)* Fanciulli Cattolici Italiani, cuprinzând copiii dela 6 ani.

Acestei organizări orizontale îi corespunde una verticală. In fiecare parohie există un Consiglio parocchiale care se compune din reprezentanţii tuturor grupelor amintite. Toate grupele parohiale din toate parohiile unei dieceze formează o asociaţie diecezană, în frunte cu un consiliu diecezan.. Toate asociaţiile, grupele diecezane formează apoi Acţiunea catolică Italiană cu un consiliu central [Giunto centrale dell' Azione cattolica Italiana], compus din 12 membrii, adecă din cei 4 preşedinţi ai federaţiilor de bărbaţi, femei, tineri şi studenţi, din cei 4 preşedinţi ai grupelor federaţiei de femei, din 3 membrii numiţi de papa şi din preşedintele pe care-l numeşte tot papa. Toţi preşedinţii federaţiilor şi-ai consiliilor în subordine sunt laici, dar nu aleşi ci numiţi de papa, sau de episcopul diecezan. Preşedinţii Consiliilor parohiale sunt numiţi de preot. Toţi preşedinţii apoi au pe lângă ei ca reprezentanţi ai Bisericii, clerici sfătuitori.

Organizaţiile economice şi politice nu fac parte din Acţiunea catolică.[1]

Partidele politice nu pot face parte din A. C. I. şi din motivul că în privinţa politicii, catolicii italieni sunt împărţiţi în două. Partito populare, înfi-

---

[1] Manuale di Azione Cattolica 2 vol. Pavia 1928, după E. Schlund op. c. pg. 28. Din Schlund op. c. şi din chr. W. 1926 Nr. 12 şi 1928 Nr. 4 iau de altfel toate informaţiunile despre Acţ. cat.

inţat în 1919, în virtutea spiritului său democrat, luând o atitudine duşmănoasă fascismului, crunt reprimat, iar o parte din el sub titluī de Centrul naţional s'a format ca partid independent, pretinos fascismului. Acţiunea catolică se interesează de politică numai întrucât se atinge cu interesele religioase, cu morala şi cu binele public. In aceasta ea e o conducătoare şi o sfătuitoare a catolicilor. Dar nu face politică de partid. Conducătorii locali şi dela centru urmează principiului să evite, în interesul religiei şi a organizaţiei bisericeşti căreia-i servesc, orice aparenţă de unilateralitate politică şi să nu primească vre-un rol oficial în vre-un partid.

Pe terenul politico-social, Acţiunea catolică ne mai primind în sânul său sindicatete profesionale, a renunţat de asemenea la acţiunea nemijlocită. Afară de aceea prin legea din 3 Aprilie 1926 guvernul italian a interzis deodată cu sindicatele socialiste şi pe cele catolice, recunoscând numai „Sindicatele naţionale" cu atribuţii de drept public în regularea condiţiilor de muncă. De atunci întră şi catolicii în ele, dupăce li s'a primit 3 condiţii: că aceste sindicate vor avea numai o activitate economică şi nu vor face politică de partid, că se va respecta conştiinţa morală şi religioasă a membrilor şi că organizaţiile profesionale vor putea să lucreze mai departe pentru trebuinţele culturale şi pentru ajutorarea membrilor lor. De aci înainte „scutul intereselor materiale ale lucrătorilor proletari e încredinţat exclusiv sindicatului recunoscut prin lege" [Oss. Rom. 1926, Nr. 65]. Acţiunea catolică italiană, trebuind să se mulţumească numai cu o influinţă indirectă asupra vieţii politice şi economice, şi-a creat în Instituto cattolico Italiano di Attività sociale un organ, care are misiunea, pe lângă studiul chestiunilor curente „să pregătească activitatea catolicilor în sânul sindicatelor recunoscute legal" [Oss. Rom. 111 din 3 Iulie 1926]. Acţiunea

catolică se străduește apoi să organizeze din nou toate profesiunile [d. ex. și a artiștilor, scriitorilor, medicilor, advocaților etc.] și să lățească între ele înțelegerea pentru „apostolatul laic".

Acțiunea catolică a început să se transplanteze la dorința Papei în toate țările, după modelul italian. Mai întâi a importat-o episcopul tirolez din Voralberg, Dr. Weitz, în 1926. In Austria întreagă s'a întemeiat solemn în Aprilie 1928 în prezența capilor bisericești și a delegaților tuturor organizațiilor de laici. In Jugoslavia s'a hotărât în conferența episcopilor din Octomvrie 1927 transformarea Asociației croate catolice în Acțiunea catolică. Cam în acelaș timp a hotărât conferența episcopilor din Cehoslovacia întroducerea Acțiunii catolice acolo. Spre deosebire de alte țări, în Cehoslovacia Acțiunea catolică nu e numai un birou central pentru alte organizații, nu e adecă o federație de societăți existente dinainte, ci e compusă din membrii singulari, e însaşi societatea. In Polonia s'a întemeiat Acțiunea catolică la primul congres anual al catolicilor, în 1926. In Franța Acțiunea catolică a fost opusă Acțiunii franceze [Action française] și stă în legătură cu Fédération nationale catholique întemeiată la 1924 de generalul Castelnau, pentru a opune o reacțiune organizată puterilor vrăjmașe Bisericii. In 1927 număra 2.500.000 membri. In Belgia cardinalul van Roey din Mecheln, urmașul lui Merçier, a dat Acțiunii catolice un ascuțiș îndreptat contra naționalismului flamand. Și aici, ca și în Franța, primează organizațiile țărănești. Pregătirile au început de prin 1926. In Litvania se prevede prin Concordatul din 27 Septemvrie 1927, art. 25, deplină libertate din partea statului pentru organizațiile cari, urmărind în primul rând scopuri religioase, formează Acțiunea catolică și stau sub autoritatea episcopului. Prin aceasta e vădit că Acțiunea catolică e o parte din Biserica oficioasă. In Spania cardinalul Reigy Casanova a format în Octomvrie 1926 un comitet pentru pregătirea Ac-

ţiunii catolice, realizând-o prin acomodarea organizaţiei Junto Central de Acción católico ce există dela 1900. In Ungaria a primit acest rol Federaţia catolică ce există din 1896, [Országos katholikus szövetség] care cuprinde vre-o 500 de societăţi. In Anglia răspunde acestei meniri Catholic Confederation of England and Wales, având ca preşedinte pe cardinalul Bourne. In Elveţia purtătorul Acţiunii catolice e Federaţia catolică elveţiană, împărţită în asociaţii cantonale. In Statele-Unite din America de Nord acest rol îl are National Catholic Welfare Conference.[1]

In Germania s'a început mai târziu. Inainte de a se începe a se lucra oficial s'au auzit glasuri de neîncredere. K. Neundörfer în scrierea sa „Zwischen Kirche und Welt“, 1927, şi în alte articole, nu crede în putinţa unei activităţi vioae a laicilor, când e stânjenită de supravegherea ierarhiei. In ziarul duminecal „Das Himmelreich“ Nr. 140, 1926, se exprimă judecăţi foarte sceptice: S'au dat până acum „Multe reţete, dar apostolatul laic n'a trecut până azi din sfera unui experiment“ sau: „Oricât se vorbeşte despre Acţiunea catolică şi oricât răsună trâmbiţa, prea mult nu s'a făcut până acum“.[2]

De altă parte toţi sunt obosiţi de puzderia sutelor de asociaţii şi miilor de societăţi, cari le răpesc timpul şi-i epuizează în biurocraţie şi într'o mulţime de forme.[3] De multe ori aceiaşi oameni fac parte dintr'o mulţime de societăţi, cu scopuri aproape identice, plătind contribuţii pentru întreţinerea de secretariate şi trebuind să fie prezenţi la toate manifestările societăţii. Parohii, mai ales, se plâng de pretutindeni de supraîmpovărare, trebuind să fie în tot locul ca sfătuitori şi ca conducători, ne mai rămânându-le timp şi putere pentru reculegere şi pentru

[1] E. Schlund op. c. passim.
[2] Chr. W. Nr. 4, 1926, col. 103.
[3] ibid.

adevărata pastoraţie. E un strigăt general după simplificarea şi unificarea acestor societăţi.[1]

Primul cuvânt oficial l-a rostit în Germania, cardinalul arhiepiscop Faulhaber din München în predica din 12 Februarie 1928, la a 6-a aniversare a încoronării lui Pius XI. In acord cu Pius XI, la diferite ocazii, a scos şi Faulhaber atunci în relief 5 semne caracteristice ale Asociaţiunii catolice:

1. Acţiunea catolică este apostolat laic sau cum zice papa „participarea laicilor la apostolatul ierarhic". Preoţii şi episcopii sunt apostoli prin misiune. Dar fiind încărcaţi prea mult cu activitatea înlăuntru Bisericii, chiamă pe laici să fie apostoli afară, pe străzi şi în case unde predică duşmanii Bisericii.

2. Acţiunea catolică e colaborare organizată. Fiecare lucrează. Dar toţi după un plan comun. Acestei cerinţe îi vor răspunde multele societăţi existente, dar lor trebue să li se insufle un spirit apostolic. Nu se va întemeia vre-o societate nouă, ci din reprezentanţii celor vechi se va forma un comitet de acţiune, care va modifica preocuparea socială a vechilor societăţi într'o preocupare apostolică. Aceasta ajută la apropierea, la unificarea vechilor societăţi.

3. Acţiunea catolică are un caracter esenţial religios. Ea n'are scopuri politice, nici economice.

4. Al 4-lea semn caracteristic e *necesitatea faptei*, coborârea dela cugetare, dela contemplare, la faptă.

5. Acţiunea catolică e *optimistă*.[2]

Prin aceste calităţi Acţiunea catolică ar răspunde cerinţelor manifestate în mişcarea catolică, dar în acelaş timp ar şi combate exagerarea lor. Cardinalul Faulhaber dă şi indicaţii practice cum are să se realizeze în Germania, ţara multelor societăţi, în majoritate cu scopuri economice. Dar cu

[1] C. Noppel, Gärung im katholischen Vereinswesen. St. d. Z. Febr. 1923, pg. 346 urm.

[2] E. Schlund op. c. 65 urm.

toate indicaţiile lui Faulhaber, nu s'a trecut la faptă. Societăţile vechi sunt geloase de drepturile şi de structura lor şi prevăd că Acţiunea catolică, oricum s'ar concepe, le va mărgini drepturile şi le va impune, spre neplăcerea lor, o micşorare a interesului pentru cele economice şi politice. Se tem apoi că înfeodarea activităţii laice sub autoritatea episcopală, va aduce o stagnare a acelei activităţi. Nu ştiu apoi cum s'ar putea realiza practic această Acţiune catolică. Unii se gândesc că acest rol să-l ia „Asociaţia poporului catolic" [Katholische Volksverein] care cuprinde aproape toate celelalte organizaţii catolice în sine. Dar atunci ar trebui ca aceasta să se supună la schimbări radicale şi să fie supusă episcopatului, ceeace nu prea vor conducătorii.[1] Explicaţiile date de nunţiul Pacceli la congresul anual catolic din Magdeburg în Sept. 1928, cari coincid cu cele ale lui Faulhaber, că societăţile de până acum nu vor suferi modificări, n'au putut nici ele da o soluţie precisă sau porni la lucru. Totul este încă în câmpul discuţiei.[2] Iar nedumeririle sunt foarte multe. Mai trebue adăugat că vechile pretenţii ale catolicismului „integral",[3] în sensul unei desfaceri a catolicilor de necatolici pe terenul politicei şi al politicei sociale, au primit prin moda Acţiunii catolice hrană nouă.

[Va urma] Dr. D. STĂNILOAE.

---

[1] C. Noppel, Von Wachsen und Werden der Katholischen Aktion, St. d. Z. Febr. 1928.

[2] Chr. W. 1929 Nr. 2, col. 96 urm. Przywara Katholische Bewegung u. Katholische Aktion St. d. Z. Ian. 1929 pg. 269 urm.

[3] Inainte de războiu în Germania şi Austria se manifesta o dublă tendinţă în sindicatele catolice: cea de Köln care admitea să se colaboreze în sindicate şi cu necatolici şi cea de Berlin care ţinea la caracterul strict confesional al lor. Pius X, ultramontanistul papă, condamnă în enciclica Singulari quadam [24 Sept. 1912] doctrina zisă *aclericalism* sau aconfesionalism care voia să sustragă de sub influenţa Bisericii societăţile dar în Germania admise exceptional şi sub anumite condiţii sindicatele interconfesionale. Dom. Ch. Poulet Hist. de l'Eglise II 640.

PREOŢII ÎN POLITICĂ.

I.

Tot mai mult răzbate gândul că preoţii nu trebuie să facă politică. De obicei, oamenii doresc de un lucru, până nu-l au. După ce-l au, văd că e greu şi cu el, că nu merge şi încep a se lăpăda de dânsul. Aşa e acum şi cu intrarea preoţilor în viaţa politică. Au ajuns a fi înhămaţi la carul altora, nu au loc de cinste, nu sunt fruntaşi, şi atunci trebuie să faci ce spun alţii, ce de multe ori nu se potriveşte cu haina ta de preot.

Anul trecut, când a fost congresul liberal, în primăvară, ce de preoţi în ceata care se înşiruia pe stradă! Era zi de Duminecă şi le stătea atât de rău! In loc să fie la biserică, la lucruri duhovniceşti, erau la porunca altora, la treburi pentru care lăsaseră pe cele duhovniceşti!

Mai sus treburile cu oamenii decât cele cu Dumnezeu? Să le laşi pe acestea, ca să le urmezi pe acelea?

A fost trist şi urât. I-am văzut pe uliţă, întocmiţi în căprării, şi nici ei nu se simţeau bine.

După război, au fost mulţi preoţi care au intrat în parlament. Unii au fost chipuri mai alese, bărbaţi care vor fi lucrat ceva prin sfătuirile dintre cârmaci.

Dar eşit-a vreunul la iveală ca un parlamentar de seamă? Nici unul. Cei mai mulţi erau bieţi oameni de stat după uşă. Auzeai de câte unul că e senator... Dar cine-i ştia de nume? Cine-l auzise scoţând un cuvânt în sfatul aleşilor?

Nici un preot nu s'a dovedit un vorbitor de frunte, un om de luptă dârză.

Nu se poate tăgădui, preoţii noştri n'au fost în politică oameni de rândul întâi. Mulţi se mulţumeau să mozolească prin colţuri, să drămuiască treburi prin ministere.

Doamne, ce urâtă mutră mai era Preotul *Doncilă* din Basarabia, cu căciula de rabin, cu înfăţişarea de om bine hrănit.

Odată nu-i auzeai glăsciorul în sfatul trebilor, dar totdeauna îl întâlneam rozând scările ministerelor.

Se vede că acesta îi era gustul. Să tocmească treburi mărunte, nu să aibă cuvânt de îndrumare la legile ţării, cum este chemarea unui ales la adunări legiuitoare.

Şi s'au făcut sub ocârmuirea ţărănistă destule strâmbătăţi împotriva Bisericii, destule îmbuibări pentru catolici, iar pentru Biserica ortodoxă nu era cine să strige.

Nici glasul acestui haham nu s'a auzit.

Şi totuşi să nu socotiţi că şi-a lepădat haina bisericească. Sf. Sa o poartă.

Deci, vezi Doamne, făcea o jertfă pentru Biserică, fiindcă binevoia să-i poarte haina, pe când alţii o zvârliseră!

Atât îi era, că-i poartă haina! Dar altceva nu mai trebuia?

C'o mai fi trebuit şi altele, ei iată la asta nu s'a gândit, şi de asta a trecut prin sfatul legilor; dar de el nu se auzea, afară doar de ce scriau ziarele macedonenilor noştri, despre nişte isprăvi ale sale într'o călătorie pentru neamuri prin Răsărit.

Dacă deci noi ne-am înfăţişat în parlament cu oameni, cei mai mulţi de tiparul acesta, de unde să dorească oamenii să mai aibă preoţi în politică? Ei iată, i-am avut, şi ce-au însemnat?

Este de înţeles de ce acum se strigă împotriva faptului acestuia, şi din partea preoţilor şi dintr'a mirenilor.

II.

Dacă cuvintele mai vechi despre scoaterea preoţilor din politică se ştiu, poate că nu şe ştiu cele mai nouă. De aceia noi să scriem despre acestea. Unul s'a auzit în conferenţele pastorale ale preoţilor, la Iaşi, în luna Octomvrie din anul acesta.

După cum citim în ziarul *Opinia* din Iaşi [25 Oct. a. c.], preoţii au izbucnit cu hotărâre împotriva preoţilor cari fac politică. Au spus că starea grea în care se află preoţimea de azi se datoreşte în mare măsură amestecului preoţilor în politică. Preoţii care urmau să ia parte la congresul preoţimii în Bucureşti au fost însărcinaţi să spuie aceasta acolo, anume că chemarea preoţilor nu este în politică, ci în buna creştere sufletească a poporului.

Aceasta din partea preoţilor, şi acum alta din partea mirenilor.

La 8 Noemvrie a. c. s'a ţinut în Bucureşti congresul Ligii „Vlad Ţepeş". Dl *Enric Otetelişanu*, fost secretar-general la Ministeriul Şcoalelor sub averescani şi directorul Institutului Meteorologic din Bucureşti, a spus în congres ca să se mai îngrădească dreptul preoţilor şi al învăţătorilor de a lua parte în politică.

Iată unde am ajuns.

E bine? E rău?

Eu nu sunt bucuros de această îngrădire, dacă se va aduce, pentrucă va îngreuia pe cei slabi de a intra în sfatul legilor, dar va încurca şi pe cel vrednic.

Noi suferim numai din pricină că până acum n'au putut aduce dovadă despre vre-un preot care să fie floare în sfatul legilor. Să fi auzit şi noi pe un preot care a strălucit ca orator! Dar nu, n'am avut această plăcere.

Apoi fiindcă n'am putut face dovada aceasta suferim acum. Căci dacă preoţii parlamentari ar fi fost o ceată de bărbaţi aleşi pe sprinceană, luminaţi

şi subţiri, vorbitori meşteri, — mai greu se putea spune despre noi ce se spune acum.

Nu trebue să punem ca principiu, să nu fie preot în adunarea legilor.

De ce să nu fie? Dacă mă pricep şi eu mai bine ca altul, de ce el să poată şi eu nu?

Vorba este: aduc lumină? Dacă aduc, atunci să nu mă împiedece nimenea!

Dar trebuie să fac dovadă că aduc. Până acum n'am făcut-o şi de aceia acum se ridică glasuri împotriva noastră.

III.

Episcopul Dupanloup a fost un mare vorbitor în parlamentul francez. Ei, dacă am fi avut şi noi aşa, nu s'ar putea ridica cuvânt împotriva noastră ca să ne scoată din politică. Cu astfel de oameni să ne fi înfăţişat şi muţeau gurile.

Nu i-am avut? Atunci nu trebuia să intrăm. Dar cei care au intrat trebuia să fie tot unu şi unu. N'au fost însă aşa.

Deoarece însă totdeauna trebuie să ne aşteptăm că totuşi se va ridica între noi şi unul, doi, patru, bărbaţi tari la cuvânt şi luminaţi, nu trebue să se facă nici o îngrădire. Preotul trebuie să aibă acelaş drept, ca oricare altul, de a se alege. O îngrădire i-ar împiedeca şi pe aceştia de a pătrunde şi ar fi un rău.

Ce avem bun trebuie să scoatem la iveală şi să ne lăudăm cu el. Nu trebuie să luăm măsuri prin care împedecăm pe cei buni dintre noi.

Ce am suferit suferim nu din pricina lor, ci din pricina caracudei care s'a răpezit la deputăţie şi senatorie.

Am avut câţiva mai buni; să nu le facem nedreptate, de pildă, Păr. Ţincoca dela Iaşi, dar au fost prea puţini.

Ce vom face pe viitor nu trebuie să fie de a-i împiedeca pe aceştia, ci de a-i stingheri să ajungă

pe cei care nu ne pot face bine, pe cei care se vâră pentru ei şi nu pot face nimic pentru Biserică.

Aşa socotesc că trebuie cugetat în materia aceasta. Să nu dorim îngrădirea preoţilor, ci îngrădirea numai a acelora care nu pot face treabă, dar se vâră. Dimpotrivă, cu toată inima pentru unul care va fi într'un parlament un frumos chip, ca şi un Dupanloup şi ca atâţi alţi parlamentari din Francia sau din alte ţări.

ARHIM. SCRIBAN.

AŞA ZISELE „GÂNDURI DE OCARĂ" ASUPRA OASTEI DOMNULUI.

În primăvara anului trecut P. Sf. Sa Părintele Episcop, Grigorie, al Aradului a publicat în mai mulţi numeri ai revistei „Biserica şi Şcoala", studiul: „Acţiunea catolică şi ortodoxia activă", care a eşit apoi şi în broşură deosebită sub acest titlu.

Scopul acestei lucrări este a porni şi organiza, în faţa puternicei acţiuni catolice, un curent, o mişcare unitară de ortodoxie activă. „Nouă ne trebue — zice P. Sf. Sa — o ortodoxie, care să cârmuiască spiritul şi viaţa publică; o ortodoxie a faptelor de triumf social, moral şi naţional. Spiritualitatea veşnic biruitoare ne chiamă deci în serviciul ei, ca să creiem organizaţii spirituale, identice pe întreaga Biserică".

În cuprinsul cărţii, arătând direcţia cea mai nouă a mişcării catolice, ne indică câteva din căile cari ar duce spre un activism „inspirator de marea încredere în mântuirea prin Biserica ortodoxă".

Cărările spre un ortodoxism mai activ ar fi:

1. Organizarea tineretului,
2. Organizarea bărbaţilor şi a femeilor,
3. Oastea Domnului,
4. Misiuni religioase pentru popor,
5. Cursuri de catehizaţie,
6. Sfatul păcii,
7. Comitetele misionare,
8. Acţiuni pe terenul cultural.

De încheiere P. Sf. Sa face un apel călduros pentru organizarea forţelor, „cari stau în cea mai strânsă legătură cu problema mântuirii".

„Să acţionăm — e glasul de chemare al P. Sf. Sale — prin organizarea tineretului, bărbaţilor şi femeilor, prin Oastea Domnului, comitetele misionare, misiuni pentru popor, sfatul păcii, cursuri de catehizaţie, prin casele culturale şi alte mijloace şi să fim siguri că isbânda va fi a noastră. Eu zic aici: nici nu avem timp, ca să fim pesimişti, atâta avem de muncit. Deci înainte cu frăţie!"

* * *

Să ne însemnăm bine dela început, că între forţele cari stau în strânsă legătură cu mântuirea sufletului, P. Sf. Sa numără şi organizaţia, numită „Oastea Domnului", a cărei înfiinţare în anul 1923 „era o necesitate, căci trebuia pornită lupta pe o cale oarecare împotriva beţiei şi a sudalmelor".

Conştient însă de datoria de a veghia asupra turmei încredinţate arhipăstoriei Sale, de a păstra în sufletele credincioşilor doctrina şi credinţa noastră ortodoxă în limpezinea ei apostolică şi sobornicească, ferindu-o de infiltraţiunile spiritului sectar, şi sesizat, fără îndoială, şi de relaţiile oficiale despre mişcarea Oastei Domnului în Eparhia Sa, P. Sf. Sa crede că, aparţine drepturilor şi îndatoririlor Sale oficiale de a atrage, „în interesul mişcării", atenţiunea binevoitoare a cercurilor noastre conducătoare asupra unor impreciziuni şi asupra unor „abateri dela spiritul nostru ortodox", care pot fi interpretate greşit şi tendenţios" din cartea „Intraţi în Oastea Domnului" a P. C. Sale Părintelui Iosif Trifa, având dorinţa ferbinte „să se facă rectificările cuvenite, când se va reedita cartea".

P. Sf. Sa excepţionează din principalele regule ale mişcării, cuprinse în cartea „Intraţi în Oastea Domnului", îndrumarea vagă, că „unde sunt mai mulţi ostaşi se vor aduna la un loc să citească, să cânte împreună cântări religioase", şi că la pag. 143 se zice: „cântaţi orice cântare, care ne chiamă la Domnul şi-L laudă pe Domnul", iar cui nu-i place astfel de cântări, spune-ţi-i respicat: „fă-ne Dta altele mai bune".

In lipsa unui criteriu, care să precizeze cine să citească, ce lucruri să citească şi ce cântări să se cânte, P. Sf. Sa are convingerea hotărâtă, „că noi avem destule texte şi melodii consacrate, cari pot face să evităm cântările de conţinut protestant". Nu se poate identifica de loc de afirmaţia că se pot cânta şi cântările pocăiţilor, cari n'ar fi ale lor cântându-se în

bisericile apusului. (Pag. 142, 143). Cum pocăiţii s'au îndepărtat de noi la o aşa distanţă, „încât nu mai cântă nici un text şi nici o melodie de a noastră", P. Sf. Sa crede, că „este primejdios a ne apropia de cântările cântate de pocăiţi".

Indeosebi excepţionează P. Sf. Sa „cântarea lui Luther" (pag. 161) şi cea care „preamăreşte pe preotul Trifa", pg. 163).

In o altă cântare, la pag. 166, se spune: „că atunci, când va suna trâmbiţa judecăţii puţină turmă va fi, căci toţi oamenii vor fi ameţiţi de rachiu".

Ca texte cari, lipsite de preciziunea atât de necesară în materie de credinţă, conţin doctrine în spirit protestant, P. Sf. Sa relevă ca o abatere dela credinţa noastră ortodoxă afirmaţiunea dela pag. 175, că „a legii temelie Sfânta Scriptură să fie" şi întreabă cu drept cuvânt: „unde a rămas Tradiţia?"

Locul dela pag. 151: „curăţit în al Lui sânge şi crezând în jertfa Lui, te apropii fără teamă de Preasfântul Dumnezeu", cuprinde ideia protestantă a mântuirii numai prin credinţă.

In textul dela pag. 35 se face deosebire între darurile Bisericii şi darul Duhului Sfânt, care are mai multe daruri (Galateni 5, 22).

Din categorizarea darurilor: „Darul Golgotei, darul Duhului Sfânt, darurile ce le administrează Biserica, darul rugăciunii, al Bibliei şi celelalte", ce o face părintele Trifa, ar rezulta caşi cum darurile Bibliei ar fi ceva separat, şi ar conţinea un oarecare îndemn pentru ca cineva separat de Biserică să caute alinarea setei lui în Biblie. Darurile Bibliei luate în acest sens „sunt ceva protestant, ceeace părintele Trifa desigur nu urmăreşte".

Părintele Trifa îndeamnă pe păcătos să îngenuncheze „sub darurile ce izvoresc din jertfa Crucii", fără să le precizeze aceste daruri. Intr'un loc (pag. 38) vorbeşte de o putere a jertfei crucii, într'alt loc de darurile ce izvorăsc din ea, ceeace e o doctrină curat protestantă, crezând noi ortodocşii că urmările jertfei de pe cruce se perpetuiază în Sfânta Euharistie.

La pag. 41 se zice să-ţi altoeşti ramura vieţii în buciumul Lui, să te predai Lui şi să începi o viaţă nouă cu El. Aici, observă P. Sf. Sa, lipseşte legătura cu sfintele taine, „căci altoirea nu se face fără Sfânta Euharisie, ca la calvini". Tot la pag. 41 vorbeşte de Isus ca mijlocitor între noi şi Dumnezeu, astfel, că oarecum face iluzorie chemarea Sfinţilor. Pă-

rintele Trifa zice că Isus Hristos „este legătura ce ni-o facem noi cu El şi prin El cu Dumnezeu“, deşi un ortodox are tot interesul să grăiască şi de preoţie şi de Sfinţi, când e vorba de mijlocire dintre noi şi Dumnezeu. Părintele Trifa vorbeşte de rămânerea întru noi a Domnului şi a noastră întru El, fără a preciza, fără a arăta pe ce cale, pe aceea a tainelor, Sf. Sa zice: „Dealul Golgotei este azi o înălţime ce ajunge până la ceriu, leagă ceriul cu pământul şi pe om cu Dumnezeu. Taina mântuirii noastre e să primim această legătură şi să rămânem în ea. Să-L primim pe Mântuitorul şi să rămânem în El“ (pg. 41). Aici nu ne spune că pe ce cale să primim această legătură şi cum să rămânem în ea.' „Se vede că Sf. Sa crede în primirea prin credinţă a acestei legături: Sola fides, deci gust protestant!!!“

Acestea sunt observările P. Sf. Sale la unele teze şi expresiuni din cartea „Intraţi în Oastea Domnului“, a Părintelui Iosif Trifa.

In interesul mişcării înaltul Ierarh doreşte din toată inima, ca la reeditarea cărţii să se facă rectificările cuvenite.

Insistă ca îndrumarea Oastei să se facă numai prin preoţi şi prin melodii şi texte consacrate de Biserică, iar „curentul pietist să fie orientat spre un activism împodobit cu acte de caritate“. A nu mai bea, a nu mai înjura, a nu mai fuma sunt fapte bune, dar se laudă cu ele şi pocăiţii.

P. Sf. Sa vrea un activism ortodox, reuniuni ale tineretului, comitete misionare, în cari să predomine fapta creştină, căci, precum bine observă, „nimic mai uşor decât să te aduni chiar Dumineca şi să te rogi şi să cânţi în plus faţă cu rugăciunile şi cântările Sfintei Biserici“. Nu rugăciunile şi cântările în plus să prevaleze, ci faptele creştineşti pozitive.

Inaltul prelat e de părerea, că pentru ţinerea adunărilor, casele particulare nu-s tocmai potrivite, ci şcoala sau casa culturală sub conducerea preotului.

„Noi lăudăm, zice P. Sf. Sa, munca Părintelui Trifa şi toate urmările ei bune şi am voi să vedem o cât mai laudabilă creştere în viaţa creştină. Noi ne bucurăm că mişcarea s'a extins pe întreaga ţară, având azi aproape treizeci de mii de membrii. Din inimă ne bucurăm că în timp de 8 ani Oastea a stârpit patima beţiei în 15.000 (cincisprezece mii) oameni“.

* * *

Din observările critice de mai sus, cetitorul nepreocupat şi ortodox va trebui să tragă concluzia logică, că scopul lor n'a fost jignirea P. C. Sale Părintelui Iosif Trifa, nici a curentului numit Oastea Domnului, pornit şi îndrumat de Sf. Sa.

I. P. C. Sa Părintele Arhimandrit *Scriban* descopere în ele „gânduri de ocară asupra Oastei Domnului, adecă a aşezământului, care ne este de laudă şi pe care odată şi P. Sf. Sa îl cinstea cu cuvântul său".

Mărturisesc cu toată sinceritatea că surprinde o asemenea descoperire în scrisul P. Sf. Sale, care nu numai că a avut, dar are şi astăzi cuvinte de laudă asupra Oastei Domnului, considerând-o de un factor de prima importanţă pentru activismul ortodox, preconizat de P. Sf. Sa.

Care ar fi adecă vina P. Sf. Sale, pentru care părintele arhimandrit Scriban se simte obligat în conştiinţă de a „forfeca" pasul Înaltului Ierarh şi a-l dăscăli în faţa opiniei publice.

Să vedem.

Faptul, că Părintele Trifa din darul lui Dumnezeu şi cu puterea sugestivă, ce radiază cu belşug din personalitatea sa, din scrisul său atât de apreciat şi gustat de massa cetitorilor, a putut porni în aceste vremuri de mari prefaceri în toate domeniile vieţii un curent de renaştere atât de puternic şi de general, dovedeşte ce poate înfăptui un suflet inspirat şi devotat apostoliei pentru Hristos şi Biserica Lui cea sfântă şi cât de mare este setea poporului nostru pentru cuvântul lui Dumnezeu, pe care cei chemaţi datori sunt a o alina. Mai dovedeşte apoi că această sete, acest dor de învăţătură nu se poate mulţumi, precum foarte bine observă I. P. Sf. Sa Părintele nostru Mitropolit, Nicolae, cu metodele pastoraţiei din trecut. „Azi nu mai e vremea plugului de lemn — zice I. P. Sf. Sa. — Felurile de lucrare, întrebuinţate înainte de năvala sectară, nu mai ajung. Trebue să împărtăşim poporul cu realităţile superioare ale vieţii spirituale, să-l aducem în legătură vie cu Hristos, dându-i Sfânta Scriptură".

Propovăduirea de pe amvon, împărtăşirea poporului „cu realităţile superioare ale vieţii spirituale", nu se poate azi înlocui prin nici un alt ram al diregătoriei pastorale, chiar exercitat pe cea mai înaltă scară a posibilităţilor omeneşti.

Vremurile îşi au necesităţile şi imperativele lor categorice şi noi suntem sub stăpânirea lor.

Predica la slujbele dumnezeeşti şi învăţământul religios în afară de biserică, cu vreme şi fără vreme, se impun în aceste vremuri de crize şi tragedii şi de năvală a sectarismului şi a barbarismului bolşevic ca o necesitate de prima categorie, am putea zice ca o condiţie de existenţă pentru Biserica noastră străbună.

Când însă, în vederea situaţiunii şi a primejdiilor ce ne înconjoară, se accentuiază „ubique et ab omnibus" marea necesitate a propovăduirii cuvântului lui Dumnezeu, a evanghelizării şi a spiritualizării vieţii noastre individuale şi colective, disciplina noastră bisericească nu poate fi scăzută până la acel grad al toleranţei şi al tembelismului, încât să admită că aceasta diregătorie a mântuirii, asupra căreia apasă cea mai grea răspundere, să fie administrată fără observarea precauţiunilor canonice indispensabile în materie de crediuţă.

In aceste vremuri de un subiectivism exagerat şi răsturnare al autorităţii şi a valorilor tradiţionale se impune mai mult ca nici odată, ca iniţiativelor particulare şi subiective, orcât ar fi ele de folositoare şi actuale, să li se dea autoritatea, prestigiul şi valoarea lor obiectivă, încadrându-se între limitele bine determinate ale dogmelor şi canoanelor noastre bisericeşti.

Străduinţele spre o mai întinsă viaţă spirituală, spre o adâncire a credinţei noastre implicite şi formaliste, sunt cât se poate de laudabile şi de binevenite, cred însă ca toată tăria că această spiritualizare şi interiorizare trebue să aibă la temelie, ca punct de plecare şi de orientare, tezaurul spiritual neîntrecut, fondul dogmatic cristalizat al Bisericii noastre orientale, aşa cum l-am moştenit dela părinţii ei, dela „marii dascăli" ai lumei creştine.

In materie dogmatică compromisurile şi acomodările sunt excluse.

A abandona această temelie înseamnă a jertfi ortodoxia noastră invidiată de dragul unui progres, care în evoluţia şi consecinţele lui neprevăzute ne poate fi fatal, neputând fi adaptat la felul de gândire şi simţire a poporului nostru, la psihologia lui religioasă aşa cum s'a format ea în cursul veacurilor îndelungate.

Credinţa religioasă a neamului nostru e ca un râu, ce curge adânc şi lin, a cărui limpezime cristalină n'a fost tulbu-

rată de valurile unuĭ fanatism războinic şi intolerant, nici ale unui misticism bolnăvicios. Cazurile izolate sunt infiltraţiuni şi năvăliri străine şi am ferma convingere că şi vremelnice, dacă trunchiul din care s'au tăiat e şi va rămânea întreg şi sănătos.

Un neam, o credinţă, o limbă! Acelaş fond sufletesc, aceleaş manifestări ale vieţii spirituale, pe cari nu le-a putut schimba în marea massă a poporului nostru nici unirea unei părţi mici a lui cu patriarhul Romei.

Străduinţele neîncetate spre mai bine, spre desăvârşirea, impusă de vremuri ale vieţii noastre bisericeşti, sunt fără îndoială un semn al vitalităţii, o condiţie a progresului ce încontinuu trebue să ne preocupe. Cred însă cu toată hotărârea că acest progres, îndeosebi, împărtăşirea poporului nostru cu realităţile superioore ale vieţii sufleteşti, nu poate fi o clădire pe temeliile străine, ci pe realităţile sufletului nostru ortodox, pe temeile aşezate şi consacrate prin credinţa şi mucenicia fericiţilor noştri înaintaşi, precum foarte bine observă şi Părintele arhim. Scriban când zice: „Cine va ceti mult în Sf. Părinţi ai noştrii în slujbele noastre, se va inspira să lucreze după modelele noastre şi să sugă din măduva noastră".

* * *

Pornind din aceste consideraţiuni P. S. Sa Părintele Episcop Grigorie în scrisul Său încriminat n'a făcut altceva, decât ceeace trebuia să facă în calitatea Sa de păzitor al tezaurului ortodox, de supremul administrator al diregătoriei învăţătoreşti.

E păcat această faptă?

Cine cunoaşte sufletul curat, zelul şi sensibilitatea pentru ortodoxie, de care a dat probe, a P. S. Sale, nu-i va putea face niciodată imputarea că „a fost câştigat de şivoiul acelora, cari nu văd pretutindenea decât protestantism".

Chiar dacă — prin imposibil — ar fi aşa în faţa năvalei sectelor protestante, cari prin o propagandă lipsită de dragostea creştină a deaproapelui vreau să ne „evanghelizeze", să ne încreştineze din nou ca pe nişte barbari cari n'au cunoscut pe Hristos, nu este oarecum explicabil, chiar îndreptăţit strigătul „protestantism", fie şi din partea acelora, „cari nu fac nimic şi nu sunt în stare de a urni nimic?"

Strigătul — timbrat de „înfierare" — a P. Sf. Sale, izvorât din cele mai bune şi mai curate intenţiuni, nu urmăreşte alt scop

decât consolidarea şi desăvârşirea, în interesul ei şi al Bisericii, a organizaţiunii numită „Oastea Domnului", aşezarea ei definitivă de pe un fond subiectiv, pur personal, pe unul obiectiv şi neexcepţionat din punctul de vedere al ortodoxiei, care să poată resista tuturor tentaţiunilor, primejdiilor şi grăirilor de rău.

Mişcarea „Oastea Domnului" e opera Părintelui Trifa. Apostolatul Sf. Sale a creiat-o, el o alimentează. Noi avem toată încrederea în curăţenia intenţiunilor sale, în ortodoxia şi viaţa sa neprihănită, în râvna lui apostolică de a „aprinde toate luminile în biserică".

Aderăm şi noi cu toată sinceritatea la judecata părintelui arhim. Scriban, că actualii cârmuitori ai „Oastei Domnului", în frunte cu venerabilul Trifa sunt „cuminţi, înţeleg ce trebue să facă, sunt fiinţe viu legate de Biserică, înţeleg ce însemnează a nu fi cu ea şi mărturisesc ca orice ortodox întreaga învăţătura Bisericii".

Dar omul e om şi zilele lui numărate.

Trecând deci dela actualitate, cu o cârmuire „în toată rânduiala", pe planul viitorului, al evoluţiunii ulterioare a „Oastei Domnului", să mi se ierte slăbiciunea temerilor şi a îngrijorărilor, cari mă preocupă, că „din felul cum unii din părtaşii ei înţeleg lucrurile", când incontestabila autoritate a Părintelui Trifa e încă stăpânitoare şi dragostea şi alipirea ostaşilor faţă de sf. Sa la înălţimea evanghelică, în viitor, sub influenţa curentului sectar, se va putea forma „vre-un crez deosebit al ei".

Istoria să ne fie învăţătoare şi din păţania altora trebue să învăţăm şi noi, cari, cu adâncă durere o spun, par'că ne-am perdut echilibrul, autoritatea stăpânitoare şi capacitatea de orientare.

Intemeietorii metodismului anglican, cari înfiinţară (1729) în Oxford o societate de studenţi evlavioşi, cu scopul să deştepte în membrii ei, şi în alţii, adevărata viaţă religioasă morală, îşi desvoltară la început predicile lor zguduitoare despre păcat şi necesitatea pocăinţei în bisericile anglicane, iar dupăce ajunseră în conflict cu clerul (1739) în câmp liber şi în urmă în capele proprii, ascultaţi şi gustaţi fiind de o imensă massă de oameni. Cutreerând Anglia şi America anglo-saxonă, înfiinţară pretutindeni societăţi pioase, având la activul lor, reale succese în îndreptarea multor oameni păcătoşi şi pierduţi.

Ei nu aveau intenţiunea de a face opoziţie, de a eşi din organismul bisericii înalte anglicane, când însă aceasta, pierzându-şi încrederea în ei, le închise porţile, se constituiră în o biserică — sectă — proprie. Mai târziu se certară pe chestie de doctrină şi cei doi întemeietori şi corifei ai mişcării matodiste, Ioan Wesley şi Georg Whitefield, şi desbinându-se îşi întemeiară organizaţii — secte — separate, din cari apoi, după moartea lor, răsăriră şi alte fracţiuni mai mici.

Temeri şi îndoieli în privinţa „Oastei Domnului" au răsărit nu numai în Vechiul Regat, ci şi în Ardeal. Ele îşi au izvorul în faptul, că ostaşii Domnului în afară de sfintele noastre slujbe — neîntrecutul cult public al Bisericii noastre ortodoxe — separându-se de ceialalţi credincioşi, ţin adunări aparte, în afară de Biserică, cu rugăciuni şi cântări proprii, cetiri şi tâlcueli din Biblie, conferinţe şi predici.

Cum în aceste adunări se cântă „orice cântare", se admit chiar şi ale pocăiţilor, şi învăţătura biblică nu e împărtăşită totdeauna de preotul chemat şi competent, au multă asemănare cu cele ale sectarilor. Predominând în practicele religioase dela aceste adunări elementul raţional şi subiectiv, ele uşor pot duce la o raţionalizare a credinţei şi a cultului şi luneca în o risipă de vorbărie goală şi fără îngrădire, ca la sectari. Pot creia o mentalitate, care să diminueze şi să spălăcească autoritatea ce o reprezintă ierarhia Bisericii prin întreita ei misiune primită dela Domnul şi Mântuitorul nostru Isus Hristos.

Cetirea şi tâlmăcirea Bibliei din partea laicilor, lipsiţi de cultura teologică necesară şi liberi de greutatea răspunderii, fără controlul şi supravegherea preotului, poate zăpăci şi clătina pe mulţi din dreapta şi tradiţionala lor credinţă, fiind în Scriptură „unele lucruri cu anevoie de înţeles, pe cari cei neştiutori şi neîntăriţi le răstălmăcesc ca şi pe celelalte scripturi, spre a lor pierzanie".[1]

Raţionalizarea cultului şi a credinţii e nu numai o temere pentru viitor, ci o primejdie actuală, reală.

Iată ce cetim în judiţiosul articol: *„Semnele unei reacţiuni bine venite"*, a d-lui prof. *Dr. D. Stăniloae*, dela Academia teologică din Sibiu:[2] „După răsboiu am asitat la o apreciabilă

---

[1] II, Petru 3, 16.

[2] „Telegraful Român" Nr. 75—76 din 24 Oct. 1931.

răcire a râvnei de a lua parte la sfânta slujbă a Liturghiei. Şi ceeace-i mai curios, lucrul acesta nu se observă numai la oamenii cărora le-a scăzut religiozitatea, ci chiar la cei cari simt lipsa hranei duhovniceşti a religiei şi dau destule dovezi de o intensificare a sentimentului religios şi o încordată preocupare de cele religioase. Şi mă gândesc aci la mulţimea celor trecuţi la secte, dar şi alţi ortodocşi foarte buni, cari îşi caută pe lângă, sau alăturea de cultul dumnezeesc alte forme de manifestare a vieţii lor religioase: adunări cu cântece, cu rugăciuni improvizate, cu multă predică şi explicaţie a sf. Scripturi etc.

Ar fi greşit să vedem în aceste forme de manifestare religioasă numai decât tendinţa de raţionalizare a religiei, cel puţin cât priveşte pe cei cari le practică cu toată convingerea şi căldura; căci ei atribue acestor forme aceiaşi putere mistică pe care o atribuim noi slujbelor şi tainelor dumnezeeşti. Am putea să atribuim această tendinţă de raţionalizare cel mult celor, cari au iniţiat aceste forme şi le-au popularizat.

Şi aci ar trebui să mergem până la Luther.

Dar nodul stă aiurea. Chiar presupunând că intenţia cu care se dedau aceşti creştini la nouile lor forme de manifestare religioasă este identică cu cea cu care participă la cultul divin, chiar presupunând că învăluesc cu aceleaşi gânduri mistice gesturile lor, noi cari suntem paznici unor adevăruri obiective religioase, trebue să veghiem ca aceste adevăruri să nu fie alterate în cadrul Bisericei. Şi Liturghia noastră dimpreună cu celelalte slujbe ale Bisericii noastre nu sunt numai manifestări religioase subiective, ci în primul rând expresii ale unor adevăruri obiective şi acţiuni pornite din sânul unor realităţi obiective şi îndreptate asupra noastră. Sfânta Liturghie nu numai exprimă dealungul ei în definiţii şi în minunate imagini tot tezaurul credinţii noastre, ci este şi un act dumnezeesc; jertfirea pe altar a lui Isus Hristos şi împărtăşirea darurilor jertfei Sale la toţi credincioşii de faţă. Asemenea sunt şi celelalte slujbe bisericeşti. Şi tocmai prin faptul că ele sunt acţiuni obiective, de ale lui Dumnezeu, răspund mai mult trebuinţelor sufletului nostru de a avea pe Dumnezeu cât mai sigur şi mai apropiat. Depinde numai ca să ştim evidenţia şi utiliza aceste comori ale Bisericii noastre şi atunci vor păli în faţa lor toate formele de cult cari sunt produse subiective omeneşti.

Aşa stând lucrurile trebue să privim cu neîncredere şi cu

teamă orice orientare religioasă care diminuează întrucâtva prestigiul incomparabil al sf. Liturghii, care o neglijează în favorul altor forme de manifestare religioasă"...

A ne ruga „neîncetat"[1] a cânta Domnului „cântare nouă"[2], e un semn vădit al religiozităţii, a dispoziţiunii sufleteşti de a sta în permanentă comunitate de viaţă cu Tatăl nostru Cel ceresc.

Oare nu şi-ar ajunge scopul mântuitor acest cult privat, setea religioasă nu ar fi hrănită şi mulţumită, dacă în loc de „ori ce cântare, care ne chiamă la Domnul şi-L laudă pe Domnul", s'ar cânta texte şi melodii din cărţile noastre biriceşti, atât de bogate în imne şi rugăciuni, cum nu aflăm la alte Biserici? Moşul meu asculta cu lacrimi în ochi sf. Evanghelie şi Cazania şi rostia Tatăl nostru şi Psalmul 50, lucrând prin grădină. Ţăranul cântăreţ din Banat ara, secera şi se veselea în zile mari cântând irmoase şi pricesne, iar la şezători tinerimea se întrecea în cântarea prea frumoaselor noastre imne bisericeşti. Preotul în Dumineci şi sărbători aduna în şcoală, „la porunci", tinerimea de ambele sexe şi o instrua în cântări şi catehism şi numai dupăce termina această învăţătură religioasă puteau participa la horă şi la distracţiile obişnuite.

Aşa a fost odată! In zilele când generaţiile tinere, „nădejdile viitorului", erau crescute în şcoala disciplinei bisericeşti, în frica lui Dumnezeu şi în cinstirea tradiţiilor sfinte.

Dar de când cu etatizarea şi laicizarea învăţământului primar şi totala emancipare a şcoalei de sub influenţa educativă a aliatului ei firesc, care e Biserica lui Hristos, în bisericuţele noastre a început să amuţească glasul îngeresc al copiilor noştri. Poate că are dreptate distinsul publicist şi profesor, dl Naie Ionescu, când se întreabă: „Reprezintă ei (ardelenii) un element dominant şi caracteristic în viaţa ortodoxiei? Nu. Dimpotrivă. Ortodoxia ardeleană nu mai e ortodoxia de mult".[3]

Sărman Ardeal ortodox! Iată cum eşti privit de unii. Nici sufletul din trupul tău, ce poartă încă ranele muceniciei, nu ar mai fi bun, nu mai e veritabil ortodox şi românesc. Ar fi o formaţiune sufletească străină de restul neamului, păcat de sângele vărsat pentru desrobirea ta?!

---

[1] I. Tes. 5,17.
[2] Ps. 95.
[3] „Cuvântul", Nr. 2339, din Oct. 1931.

Dar părintele Scriban zice, că „Oastea Domnului" își are cântări pentru nevoile ei, nu pentru slujba bisericească! Da! Dar aceste nevoi trebuesc satisfăcute, cât timp organizația „Oastea Domnului" e o trezire a conștiinței ortodoxe, o reacțiune a masselor contra năvalei sectare, din tezaurul sufletesc al ortodoxiei, și nu al acelora contra cărora se luptă.

E atât de săcătuit oare acest tezaur, sunt slujbele noastre bisericești atât de anacronice și înțepenite în forme, cărora preoția de azi funcționarizată nu le mai poate da viață, încât pentru a face față situației, în care ne-au împins vremurile cu cerințele lor schimbate, suntem nevoiți să facem împrumuturi, fiecare pe socoteala sa — ad libitum — la capitaliștii din apus, cari ar vrea să ne așeze încurând în muzeul de anticități? A slăbit „vâna rodirii", însușirile creatoare din ființa noastră etnică, în așa măsură încât toate posibilitățile de desvoltare proprie ne sunt închise?

Chiar dacă desnădejdea și pesimismul, ce ne copleșește sufletul în fața unor simptoane adânc dureroase din viața noastră publică bisericească, ne-ar doborî și paraliza, ultimii ar fi protestanții cu sectele lor, dela cari am împrumuta și cari ne-ar putea inspira un optimism binefăcător și roditor.

Când sectele, ce-și au originea în tâlcuirea subiectivă a Scripturii și în anarhia dogmatică a protestantismului, ne-au declarat răsboiul de exterminare, când prin scrierile lor de propagandă răscolesc liniștea și pacea sufletească a satelor noastre, ne defaimă Biserica și pe slujitorii ei, putea-vom fi noi atât de indiferenți și lipsiți de demnitate, încât să admitem că în adunările „Oastei Domnului" să se cânte și cântările pocăiților, cari n'ar fi ale lor, cântându-se prin bisericile apusului? — In cari biserici?

In cea romano-catolică fără îndoială că nu. Poate în adunările altor secte și în acest caz conștiința și mândria mea ortodoxă revoltată le strigă: Anatemă să fie!

Privind din aceste considerațiuni sunt de acord cu părerea I. P. Cuv. Sale Părintelui arhimandrit Scriban, că „împunsăturile Vlădicăi Grigorie vor folosi".

Da! Vor trebui să folosească însă, în interesul mișcării și spre binele Bisericii, și celelalte observări și poveţe ale P. Sf. Sale, pentrucă ele sunt obiectiv întemeiate, izvorând din o puternică și sensibilă conștiință ortodoxă și au la baza lor disciplina

dogmatică a Bisericii noastre apostolice. Fără disciplina aceasta ce trebue să stăpânească şi să îndrume toate manifestările noastre de ordin religios, minunata unitate şi centralizare sufletească a Bisericii e adânc compromisă şi procesul de desagregare şi de anarhie îşi face cursul său fatal. Dacă vrem să regenerăm viaţa noastră bisericească să începem cu întronarea disciplinei şi a smereniei creştineşti pe toată linia, „in capite et membris".

Stând pe puternica temelie a imobilităţii şi a clarităţii dogmelor noastre, un chiriarh cu un puternic sentiment al datoriei şi al răspunderii, nu poate trece cu vederea, ca în publicaţiile de propagandă religioasă pentru popor să alunecăm, fără nici o necesitate, „pe un tărâm de păreri slobode". In asemenea publicaţii, precum şi în orice lucrare din domeniul teologiei, claritatea, preciziunea şi simplitatea expunerii şi observarea cu rigoare a regulei noastre de credinţă e o cerinţă peste care nu se poate trece şi de care nimeni, ori cât de năvalnic i-ar fi avântul, nu poate fi dispensat.

Disciplina ca oamenii să vorbească şi scrie observând norma de credinţă a ortodoxiei noastre nu limitează sborul cugetării, o „tot mai largă cuprindere a adevărului şi mărturisire a simţirii". Dacă aceasta îngrădire n'a sărăcit cugetarea religioasă a sfinţilor Părinţi şi a scriitorilor ortodocşi nu o va sărăci având crezul şi dragostea lor, nici pe a noastră.

Să luăm pildă dela romano-catolici şi exemplu de disciplină dogmatică şi canonică chiar şi dela fraţii noştri de un sânge, uniţi cu biserica Romei. Câtă grije poartă ei de catolicitatea literaturei lor teologice. Pun la index chiar şi produsele ştiinţei şi ale literaturii profane, dacă atacă fondul dogmatic al bisericii lor.

La noi poate tipări cine ce vrea şi cum vrea. Puţini sunt, cari observă disciplina bisericească şi îşi publică lucrările de conţinut religios cu binecuvântarea arhierească.

Dacă cartea părintelui Trifa „Intraţi în Oastea Domnului" era supusă unei censuri din partea autorităţii în drept, eşia de sub tipar cu un conţinut doctrinal neexcepţionabil şi ca atare era scutită şi de „impunsăturile Vlădicăi Grigorie" şi de îndoielile şi temerile multora.

Ori cât de luminat ar fi ochiul tău, ori cât de curată e intenţiunea ta, lumea te judecă după manifestările externe, con-

sumate, ale sufletului tău, după scrisul tău, după slova ta, după graiul tău.

Admit că „este felul vorbirii omeneşti a subînţelege unele lucruri“, cred însă că fiind vorbă de o doctrină deja definită, e primejdios să laşi ca ascultătorii şi cetitorii să judece, dacă cele subînţelese — cele ce nu se spun — sunt ori nu sunt tăgăduite. Unii vor zice da, alţii ba.

Acesta e cazul şi cu afirmaţia quasi categorică din lucrarea părintelui Trifa: *„Şi a legii temelie Sfânta Scriptură să fie“*. Noi contimporanii, cari îl cunoaştem şi-l admirăm pe Sf. Sa, suntem dispuşi să înlocuim trecerea cu vederea a Tradiţiei cu o subînţelegere a ei; temere am însă că ucenicii şi epigonii din cele viitoare vremuri vor tâlcui şi practica porunca din textul incriminat ad litteram şi bazaţi pe marea autoritate a autorului vor abandona regula de credinţă a ortodoxiei noastre, având convingerea că pentru mântuire e suficientă puterea — să nu zic darul — Bibliei.

Spiritul protestant, care declară răsboi Tradiţiei sfinte şi a înlocuit autoritatea soboarelor ecumenice cu autoritatea individuală a marilor reformatori şi a revoluţionarilor mai mici, întemeietori de secte, e încă şi azi viu şi activ şi produce revolte în suflete, de câte ori împrejurările şi situaţiile tulburi îi sunt favorabile.

Omul este un vecinic revoltat contra lui Dumnezeu şi a ordinei morale. A-l îmblânzi şi a-l împăca e chemarea Bisericii.

In vremi de devaluare a autorităţii ierarhice şi a valorilor morale peste tot, cum sunt cele de azi, năvala sectarilor se intensifică şi mentalitatea şi obiceiurile lor prind rădăcini în suflete. Congresele generale, ce le ţin de un timp încoace baptiştii pe teritorul Eparhiei Aradului dela frontieră şi propaganda — reclamă cu surle şi fanfare — lipsită de adevăratul duh evanghelic ce o fac, justifică pe deplin îngrijorările şi temerile ce le avem, privind realităţile prezentului şi perspectivele viitorului.

Când duşmanul stă la spate, îţi pândeşte tot pasul şi te hărţuieşte necontenit, când doctoria Bisericii tale e în continuu asediată şi tainele şi obiceiurile ei consacrate, terfelite şi batjocorite de superstiţii şi de invenţiuni ale preoţilor, scriindu-se despre „daruri“ şi despre legătura dintre Dumnezeu şi om, era necesar să se accentueze cu emfază, că darul cel sfinţitor a lui

Hristos, ce se dă tuturor oamenilor, cari îşi „altoiesc ramura vieţii în buciumul“ Lui, îl administrează şi împărtăşeşte oamenilor Biserica cea întemeiată de El prin sfânta Euharistie şi celelalte taine ale Legii cele nouă, cari nu sunt orânduelí omeneşti, ci dumnezeeşti şi că legătura noastră cu Dumnezeu prin Isus Mântuitorul nostru se perfecţionează şi întăreşte prin chemarea întru ajutor a Preacuratei Fecioare şi a sfinţilor.

In privinţa acestor omisiuni şi impreciziuni, fără îndoială neintenţionate, din lucrarea Părintelui Trifa, sunt şi eu de părerea I. P. Cuv. Sale Părintelui arhim. Scriban, că Sf. Sa „nu vorbeşte cu o păşire strânsă a cugetării ca stilist îndemânatic şi un cugetător dogmatic cu grije“.

Admit că în lucrările de învăţătură pentru popor, în poezii, cântări, rugăciuni şi cuvântări are loc o „rostire mai largă, mai puţin încătărămată în formele teologice“, dar pe lângă fondul doctrinar statornicit şi consacrat, disciplina cugetării dogmatice trebue să stăpânească şi în aceste lucrări. In lipsa acestei discipline cugetarea pur subiectivă în domeniul credinţei poate duce la alunecări şi greşeli.

Cuvântările oratorilor noştri clasici, imnele şi doxologiile bogate în podoabe retorice şi poetice, „dogmaticele“ de o rară frumuseţe şi de o neîntrecută înălţime a gândirii şi simţirii religioase ale glasurilor noastre să ne fie de model şi în privinţa aceasta. Aceste strălucite creaţii ale geniului religios, ale evlaviei răsăritene, sunt şi trebue să rămână, alături cu Biblia izvorul pietăţii şi al inspiraţiei noastre religioase, al pietismului nostru specific. Din ele s'a hrănit credinţa şi evlavia fericiţilor noştri înaintaşi şi în epoca sa de glorie şi de expansiune religioasă şi culturală şi pietismul nostru monahal, din ele pot creşte şi azi roadele vieţii sufleteşti.

P. Sf. Sa Părintele Episcop Grigorie, simţind necesitatea arzătoare a unui curent de activism ortodox, face observarea că „nimic mai uşor decât să te aduni chiar Dumineca şi să te rogi şi să cânţi în plus faţă cu rugăciunile şi cântările sf. Biserici“ şi e de părerea, că „nu rugăciunile şi cântările în plus să prevaleze, ci faptele creştineşti pozitive“.

I. P. Cuv. Sa Părintele arhim. Scriban se întreabă: „De unde scoate aceasta Vlădica Grigorie?“ Eu cred că din realitatea săracă în fapte creştineşti a vieţii noastre religioase, individuale şi colective, şi din aspectul, ce-l prezintă sub acest

raport satele noastre bântuite de secte, pe cari P. Sf. Sa le-a cutrierat de-alungul şi de-alatul în timpul scurt al arhipăstoririi Sale. Este adevărat şi de toţi recunoscut că părintele Trifa a făcut ce a făcut şi cu cât a făcut din graţia lui Dumnezeu a trezit conştiinţa religioasă adormită şi a înviorat viaţa sufletească a credincioşilor noştri. După dezastrul răsboiului era o problemă arzătoare şi e o adevărată binefacere.

Oamenii se adună în Dumineci şi în sărbători şi chiar şi în alte zile şi împreună se roagă, cântă şi îşi hrănesc setea de învăţătură cu cetiri din Sfânta Scriptură, cu predici şi comunicări duhovniceşti. Mai cu căldură şi sete nu s'au cetit vre-odată cărţile sfinte şi de conţinut religios. „Lumina Satelor" şi broşurile de propagandă ale părintelui Trifa au avut darul să se impună ca o pâne sufletească de toate zilele. Oameni, mai nainte nepăsători, se ocupă azi cu scripturile şi discută chestii teologice. Ostaşii aranjează serbări şi conveniri religioase. Se fac şi excursiuni misionare, dela fraţi la fraţi, cu steaguri şi în unele locuri cu coruri şi fanfare.

Toată această mişcare de o incontestabilă valoare duhovnicească şi misionară trebue însă să se îndrepte spre scopul final al tuturor străduinţelor noastre ca Biserică luptătoare, care scop e mântuirea sufletelor noastre, eliberarea firei noastre omeneşti de robia păcatului.

Alt scop nu poate avea. Iar dacă are acest scop mântuitor, al altoirei ramurei vieţii în buciumul lui Hristos, pe lângă rugăciuni, cântări, cetiri, predici şi comunicări duhovniceşti, ca mijloace pentru înmulţirea şi adâncirea credinţei mântuitoare, care în vremurile noastre luminate trebue să fie o „fides explicita", sunt absolut necesare şi faptele creştineşti, de o valoare morală pozitivă.

Fără aceasta lature practică — activism ortodox — mişcarea de luminare şi îndreptare a masselor poate lua o direcţiune pietistă unilaterală, poate chiar degenera într'un sbucium excentric şi bolnăvicios după dar şi mântuire numai prin credinţa raţionalizată.

Este adevărat că în seceta de azi, în golul ce ne înconjoară, ne trebuie „un mare val de însufleţire în rugăciune" în adâncire cu mintea la Dumnezeu, în avânturi de pietate, pentrucă aceasta e temelie din care pot creşte celelalte roade".

Oastea Domnului a pus aceasta temelie, a lucrat sufletele în felul acesta, deci poate evalua în a deveni ceeace doreşte P. Sf. Sa Părintele Episcop Grigorie, un factor, un instrument, o cale spre un ortodoxism activ şi simţit şi pe terenul, atât de greu de umblat în lumea materialistă şi egoistă de azi, al faptelor îndurării sufleteşti şi trupeşti către deaproapele.

Venerabilul Trifa să nu lase aceasta clădire, atât de necesară, în grija altor ziditori, ci cu darul lui Dumnezeu ce i s'a dat să ducă lucrul bun la un sfârşit deplin mântuitor.

Glasul de chemare al Sf. Sale: „Intraţi în Oastea Domnului.. intraţi în ceata celor puţini cari „priveghiază" în noaptea cea grozavă a stricăciunilor sufletești de azi... strigaţi neîncetat celor păcătoşi să se lase de răutăţi şi păcate, spuneţi-le că urgiile vremurilor noastre sunt glasul celui ce striga odinioară în pustie: pocăiţi-vă căci s'a apropiat împărăţia cerurilor", să conţină şi îndemnuri spre fapte bune.

Părerea P. Sf. Sale Părintelui Episcop Grigorie, că prin case particulare nu-i tocmai potrivit să se ţină adunările Oastei, ci la o şcoală sau la casa culturală sub conducerea preotului, o vor aprecia ca foarte naturală şi folositoare mişcării toţi aceia, cari dorinţă fierbinte au, ca organizaţiile Oastei Domnului să fie îndrumate şi stăpânite de preoţimea noastră, în duhul Ortodoxiei noastre.

Deşi Dumnezeu e de faţă şi în case particulare şi ne putem ruga Lui în tot locul şi în toată vremea, avem temeri că adunările din aceste locuri pot degenera, anevoioasă fiind supravegherea şi conducerea, în conventicole de felul sectarilor. Obicinuindu-se oamenii cu asemenea slujbe particulare se poate ivi primejdia unei înstrăinări de sfintele lăcaşuri şi de cultul public, ce se săvârşeşte în ele spre mântuirea lui Dumnezeu şi mântuirea credincioşilor.

* * *

Calitatea mea de modest propovăduitor al cuvântului lui Dumnezeu nu-mi dă drept la rolul de arbitru în controversa de păreri ce s'a iscat, nici îndreptăţire să „forfec" pasul I. P. Cuv. Sale Părintelui arhim. Scriban. Armatura ştiinţifică şi dialectica iscusinţă a I. P. Cuv. Sale şi cerbicia noastră ardelenească ar prelungi discuţia fără prea mult rost şi folos pentru cei prezenţi şi viitori. S'ar produce animozităţi, cari ar învenina situaţia şi

aşa tulburată prin publicaţiunile ce ies de sub tipar în zilele noastre de desfrâu şi de scădere a disciplinei şi bunului simţ.

Ca unul dela frontieră şi slujitor în eparhia cea mai expusă năvalei sectare am ţinut însă să-mi spun părerea „sine ira et studio" în divergenţa de păreri ce s'a ivit asupra unor texte şi imprecizìuni din lucrarea „Intraţi în Oastea Domnului", remarcate cu bune intenţiuni şi dorinţi de îndreptare de P. Sf. Sa Părintele nostru Episcop Grigorie, şi cari deosebiri de vederi cu bunăvoinţă, îngăduinţă şi smerenie creştinească se pot concilia, spre binele Bisericii, în interesul mişcării „Oastea Domnului" şi spre pacea şi liniştea sufletească a P. C. Sale părintelui Trifa.

Dr. TEODOR BOTIŞ,
rectorul Academiei teologice din Arad.

GÂNDURI ÎN PREAJMA TEMPLELOR.

Două înălţimi, doi munţi cari stau faţă în faţă stăpânesc cu vârfurile lor toată Atena, împrejurimile şi marea până departe: Licabetul şi Acropolea.

Licabetul pe al cărui creştet ascuţit s'a zidit încă din vremuri apuse bisericuţa sf. Gheorghe, bisericuţă care prin rugăciunile celor doi călugări şi prin luminile cari ard neîntrerupt ziua şi noaptea, pare că vrea să fie şi astăzi o veghe creştină a oraşului cu peste un milion de locuitori.

Acropolea cu legendele ei, cu arta ei şi cu gloria, care a străbătut până la marginile lumii.

Poporul grecesc era în floarea vieţii şi zeii în plenitudinea puterilor lor. Poporul căuta forme de exprimare a geniului său şi zeii voiau locuri şi forme de concretizarea atotputerniciei şi a mândriei păgâne. Atunci zeii au voit şi oamenii au ales ca loc al întrupării concepţiei religioase şi geniului artistic stânca cea sfântă din centrul vechei Atene. Mii de braţe s'au pornit cu zel să reteze stânca pe creştetul căreia, după decenii de trudă, avea să ia fiinţă una dintre cele mai frumoase realizări ale simţirii greceşti. Colosuri de marmoră au fost aduse dela mari depărtări, dăltuite şi aranjate în cea mai arhitectonică formă. Stiluri de artă se eternizau în creştetul columnelor şi mâna sculptorilor scria în marmoră istoria, mitologia şi mai ales, credinţa poporului. Fidias prin gigantica statue a zeiţei „Pallas Atena" a realizat cea mai renumită capodoperă din lume. Toată stânca s'a acoperit cu altare, cu temple, cu statui măreţe şi Acropolea a devenit împărăţia cea văzută a zeilor

nemuritori. Aici era locul de jertfă, de sărbătoare şi de rugăciune a atenianului.

Dar mândria zeilor era isbitor de orgolioasă şi puterea păgânismului părea de neînvins. Din palatele Acropolei şi din înălţimea Olimpului se credea că Zeus va domni în veac şi va supune închinării lui toate popoarele. Grecii înşişi erau mândri de mândria zeilor şi de arta şi podoaba din Acropolea.

* * *

In acele zile de strălucire şi mândrie ateniană apare în mijlocul filozofilor şi artiştilor cel mai neodihnit om al epocii sale, apare în centrul Atenei sf. ap. Pavel. Obosit de lunga călătorie şi de prigoana duşmanilor, nu găseşte loc de odihnă nici în Atena, căci „...se întărâta întru dânsul duhul lui, văzând cetatea plină de idoli". Intră în sinagogă, aleargă zilnic prin târguri, opreşte lumea la răscruci de drumuri, se răsboieşte cu stoicii şi nu se odihneşte până nu străbate în Areopag unde vorbeşte „bărbaţilor atenieni" despre „necunoscutul Dumnezeu". Pe adevăratul Dumnezeu, pe Cel necunoscut încă Elinilor, vrea el să li-l facă cunoscut şi să-i cheme şi pe ei la mântuirea prin Isus Hristos. Pavel, un om strein de gloria şi fastul din Atena, strein de neamul elinesc, un om puţin impunător ca fizic, îndrăsneşte să pornească lupta contra unei lumi întregi, să atace cu eroism toată augusta filozofie a vieţii. Din belşugul inimei apostoleşti seamănă sf. Pavel, peste pleava idolilor, credinţa cea nouă şi se face astfel primul evanghelizator al atenienilor. Apostolul nu rămâne însă prea mult în cetate, căci avea datoria să vestească şi altor oraşe evanghelia. Tulbură apele atenienilor, le pune în faţă problema, îi lasă în grija Duhului Sfânt şi pleacă mai departe. Dar unele din seminţele aruncate au căzut în pământ bun şi au rodit bogat în sufletul lui Dionisie, în sufletul Damariei şi în sufletele altora.

La poalele Acropolei, ascunsă mai mult în pământ decât la suprafaţă, răsare modesta bisericuţă

a primilor creştini din Atena. In coastele templelor, în umbra fastului păgân, credinţa cea nouă aprinde cea dintâi candelă în cinstea Mântuitorului Hristos. Fără fast, fără orgoliu, se pune piatra din capul unghiului la noua clădire. Ce sfidător va fi privit zeul din înălţimea lui, jos, la modesta înfiripare creştină! Dar în zorile zilei următoare fumul de tămâe, cântarea credincioşilor şi căldura credinţii, tulbura liniştea zeului. Maestatea lui era ameninţată de viaţa cea plină de duh şi goală de forme a primilor creştini. Şi numărul acestor ostaşi ai lui Hristos creştea din zi în zi şi în măsura în care se înmulţeau creştinii, scădea cultul zeului şi se înmulţea neliniştea şi indignarea falsului dumnezeu. Zeul asista neputincios la prăbuşirea autorităţii sale.

Venise în lume adevărul şi viaţa ca să desvăluească şi să înfrunte minciuna şi moartea. Se sfârşia o împărăţie şi începea o lume nouă. Se detronau zeii şi se înscăuna Dumnezeu. Zeii intrau în muzee şi Dumnezeu se sălăşluia în inimile oamenilor. Creştinismul era biruitor.

Dela poalele Acropolei credinţa cea nouă se înalţă şi pune stăpânire peste temple. In locul statuilor păgâne se zugrăveşte chipul sfinţilor, în locul altarului de sânge se pune prestolul cu taina sfintei Euharistii, şi în locul cultului obscen se săvârşeşte sfânta Liturghie.

*

Astăzi din tot ceeace a fost odinioară Acropolea, a mai rămas doar marmora rece, marmora moartă, marmora ciuntită de vreme şi de oameni. Ea povesteşte de fastul din vechime şi de prăbuşirea lui.

Iar la poalele Acropolei în vechea bisericuţă nu s'a stins încă lumina candelei aprinse. Luminile ard şi Grecii povestesc de vechimea bisericii şi de minunile sfintei icoane din ea.

Atena, Decemvrie 1931.

Pr. S. CÂNDEA.

DUMNEZEU ÎN NATURĂ.

Folosesc titlul acesta împrumutându-l dela marele astronom Flammarion, pentru a descoperi cititorilor o parte din frumuseţile şi minunile naturii,[1] fiindcă chiar şi împăratul David zicea: „Dumnezeule Tu m'ai învăţat din tinereţe şi până acum, eu vestesc minunile tale" [Psalm 72, 17].

Dumnezeu poate fi cunoscut pe două căi: pe calea naturală, prin ştiinţă şi pe calea supranaturală prin credinţă.

Ştiinţa are la temelie mintea şi priceperea iscusită a omului.

Credinţa are la obârşia ei autoritatea necontestată a cuvântului lui Dumnezeu. Dumnezeu a descoperit, în chip supranatural, prezenţa Sa în lume şi cauza principală a originei lumii. Ştii că pentru mulţi şi de multe ori lucrurile lui Dumnezeu par zadarnice sau descoperirile Sale fără rost. Dar nimeni nu poate lucra pentru Dumnezeu în afară, dacă n'are pe Dumnezeu în lăuntrul său.

Cine are pe Dumnezeu în lăuntrul său, acela primeşte fără cârtire şi îndemnat de credinţa sa proprie, adevărurile descoperite de Dumnezeu.

Nici un om n'a ajuns la ştiinţă, până n'a primit anumite adevăruri fixate de autoritatea ştiinţifică a altor învăţaţi. Ca să cunoşti ceva şi să poţi judeca, trebue întâi să primeşti dela o autoritate oare care, adevărul. Adevărul primit prin credinţă din descoperirea dumnezeească se explică şi lămureşte pe calea ştiinţei. Deci *«Dumnezeu în Natură»* se poate

[1] Natura este cuvânt latinesc şi înseamnă puterea care naşte corpurile vii de animale şi de plante.

cerceta şi după descoperirea divină, — calea cea mai sigură, — şi prin cercetarea naturei, cale mai puţin sigură. Pe calea aceasta mulţi dintre păgâni au rătăcit, ca într'un labirint, neputând deosebi bine adevărul de rătăcire.

De aceea sfântul Irineu, episcopul Lyonului [† 202] spunea: „Nimeni nu poate cunoaşte pe Dumnezeu, dacă nu-l va învăţa El".

Este însă acesta un motiv ca să ocolim cunoaşterea lui Dumnezeu din studiul naturei?

Nu! Nu trebue nesocotită pentru mai multe cauze.

Papini spune că Mântuitorul a cunoscut trei profesori mult mai mari decât învăţaţii vremilor. Aceşti trei profesori sunt după Papini: natura, lucrul şi Cartea sfântă.

Mântuitorul n'a nesocotit natura. El a presărat plante şi flori în pildele şi predicele Sale.

Şi astăzi cine citeşte Cartea Sfântă, poate verifica singur, adevărul descoperirilor divine, prin muncă personală şi prin studiul naturei.

De când e lumea şi cât va fi ea, în spinarea omului stă sarcina de-a transforma toate glasurile naturii într'un cântec de bucurie. [Ruskin].

In faţa dumnezeirii omul trebue să se prezinte ca un creator iscusit.

Mâna omului iscusit transformă prin altoire, un măceş sălbatec într'un trandafir frumos. Sprijinul Domnului face ca dintr'un trandafir de Kazanlâc [Bulgaria] să dobândim cel mai parfumat trandafir din toată lumea.

De ce trandafirii de Kazanlâc sunt cei mai parfumaţi din întreaga lume, se întreabă nedumerit credinciosul?

Pentrucă isvorul ori şi cărei creaţiuni este Dumnezeu, răspunde bine încredinţat credinciosul.

Dar nu numai Mântuitorul a admirat natura şi a îndemnat la admiraţia Creatorului.

Când sf. Apostol Pavel îşi pregătea terenul pentru predica sa în Roma păgână, scrie locuito-

rilor din cetatea eternă: „Fiindcă ceeace se poate şti despre Dumnezeu, însuşirile lui nevăzute, puterea Lui cea veşnică şi a lui dumnezeească, se văd prin cugetare, dela începutul lumii, în făpturile Lui, ca să fie [necredincioşii] fără cuvânt de apărare“ [Romani I, 19—20].

Păgânii din Australia pot privi nepăsători la arborii lor uriaşi ca înălţime şi uriaşi ca greutate. La un arbore cu înălţimea de 150 m. şi greutatea de 20.000 kg. abia la 100 m. încep a creşte ramurile.

Nu vorbeşte despre Dumnezeu măreţia acestei creaţiuni? De sigur că îndrumat de frumuseţea făpturilor, scria Aristotel: „Dumnezeu, care nu poate fi văzut de muritori, se vădeşte de lucrurile sale“.

Mai am şi un motiv intim pentru a încerca să desvălui tainele naturii.

In conştiinţa religioasă ortodoxă, se remarcă o dispoziţie de primăvară — Veselia renaşterii şi a restaurărei“ [Profesor P. Novgorodţev]. Gândiţi-vă un moment: Se pot imagina Florii fără salcie? Rusalii fără tei? Paşti fără floarea paştilor? Vinerea Mare fără toporaşi? Dumineca a treia din post a Sf. Cruci, fără busuioc? şi Ziua de Inălţarea Sfintei Cruci [14 Septemvrie] fără florile toamnei? şi Sf. Gheorge fără armindeni?

In fiecare primăvară pământul îşi preface hainele sale, în podoabe minunate şi mărețe.

Măcar în fiecare primăvară şi conştiinţa creştină se descarcă de zgura păcatului prin taina mărturisirii.

La lumina soarelui, se fac în flori şi în foi, transformările privitoare la culoare şi miros.

„Din lumina studiului naturii, trebue să dobândească ori şi cine convingerea, că totul este orânduit de un spirit chibzuit, spunea zoologul Agassig.

Iată o singură pildă de ce înseamnă chibzuinţa bunului Dumnezeu. Este o plantă numită tilandsia, care creşte în aer, prinsă de un fir de păr. Planta se hrăneşte cu oxigen şi acid carbonic, pe care le

transformă în amidon. Apa din atmosferă o absorbe prin nişte pori speciali, care acoper frunzele uscate şi aspre. Planta n'are nevoe de pământ, fiindcă în alcătuirea ei nu intră nimic mineral.

N'avea dreptate Sf. Irineu, când spunea păgânilor din vremea sa: „Lucrul însuşi arată pe meşterul său, şi ordinea lumii, vesteşte pe Celce o conduce"?

De aceea îndrăznesc să vorbesc despre lucruri, pe care unii le nesocotesc, iar alţii trec nepăsători pe lângă ele. Eu ştiu alături de Carlyle [1] că „lumea care pe vremuri era divină, pentru ori cine voia să-şi arunce ochii asupra ei, acum e divină numai pentru cei interesaţi".

„Creştinismul este nestrămutată dorinţă de a te imobila", zicea Silvio Pellico. [2]

Cum te poţi imobila mai bine, decât cunoscând pe Dumnezeu în toate podoabele creaţiunei?

A fost o vreme când se credea că studiul ştiinţelor naturale, îndepărtează de Dumnezeu. Părinţii lui Lorenzo-Lorain-Longstroth, devenit iscusit apicultor american între anii 1810—1860, nu lăsau pe copilul lor să citească vre-o carte de ştiinţele naturale! [3]

Astăzi, datorită bunului simţ al oamenilor de ştiinţă, dovedirea existenţii lui Dumnezeu, din studiul naturii, este un adevăr indiscutabil.

Numai cei crescuţi la întunerec au spaimă de lumină. Căţeii născuţi pe vasul „Fram" a lui Nansen, lătrau la lună, când au văzut primadată luna, în întoarcerea lor dela pol.

In suflete pustiite de patimi se aud ţipete sinistre de negaţie, ca ţipetele păsărilor de pradă, ascunse în locuri pustii!

Cercetarea naturei, presupune multă sinceritate şi multă curăţie de suflet. De aceea zicea fericitul

---

[1] Cultul Eroilor pag. 12.
[2] Ani de temniţă.
[3] „Din Viaţa Marilor Apicultori", Pr. C. Vartolomei.

Augustin că „Dumnezeu a voit ca, numai cei curaţi să ştie adevărul". In cartea naturii lipsesc două pagini: Pagina întâia, cu Creaţiunea. Pagina cea din urmă cu sfârşitul creaţiunei, care lucruri se găsesc pe pagina întâia şi pe cea din urmă a Cărţii sfinte, a Bibliei.

Cine nu-i cu inimă curată, cine nu şi-a închinat viaţa adevărului, cine nu-şi basează credinţa lui pe autoritatea cuvântului lui Dumnezeu, acela complectează cu erori atât pagina întâia cât şi pagina din urmă a marei cărţi, care se numeşte natura.

Noi vrem, să ne ferim şi pe noi şi pe alţii de o astfel de greşală.

Pr. A. C. COSMA.

MIŞCAREA LITERARĂ.

Dr. Grigorie Gh. Comşa, episcopul Aradului. 1. GLASUL PIETRELOR, principii călăuzitoare pentru ortodoxia activă, extras din revista „Misionarul", Chişinău, Tipografia eparhială 1931, pag. 39.

2. TAINA POCĂINŢEI ŞI INTELECTUALII, extras din „Fântâna Darurilor", Bucureşti, 1931, pag. 26.

Sunt cele mai nouă două broşuri, scrise de Prea Sfinţia Sa.

Cea dintâi e o continuare la broşura Acţiunea catolică şi Ortodoxia activă, apărută la Arad tot în anul trecut. Pag. 55. Preţul Lei 15.

„Glasul Pietrelor" e „menit a contribui la răspândirea puterilor divine ale creştinismului în poporul nostru românesc şi a ridica moralul luptătorilor pentru ortodoxie". Cuprinsul împărţit pe capitole, este următorul: Plan unitar de muncă. — Solidaritate în apărarea Bisericii. — Invăţăminte din conflictul Vaticanului cu Statul italian. Rolul acţiunii catolice. — Să fim optimişti. — Să sprijinim toate acţiunile bune şi folositoare pentru Biserică. — Necesitatea unui duh mai militant în Biserică. — Ofensivă ne trebue. Defensivă nu ajunge.

Simpla înşirare a capitolelor vădeşte pe deplin importanţa problemelor de o actualitate arzătoare, pe cari le tratează, cu însufleţire Prea Sfinţia Sa.

A doua broşură îmbrăţişează delicata şi importantă problemă pastorală: Mărturisirea. Şi încă în raport cu intelectualii. Pastoraţia intelectualilor, din păcate, în Biserica noastră a fost aproape cu totul neglijată. Şi de aici indiferentismul îngrijorător al clasei noastre culte, faţă de Biserică, religiune şi credinţă.

Studiul Prea Sfinţiei Sale e o chemare către intelectuali, să revină şi să se apropie de scaunul mărturisirii, pentru a-şi reface conştiinţele, spre a-şi pune de acord viaţa cu principiile evanghelice şi a da pildă bună masselor ţărăneşti, cari au prins a se orienta după atitudinea de viaţă a „domnilor".

Broşura cuprinde, după o întroducere următoarele capitole: Omul cult şi Pocăinţa. — Psihologia mărturisirii păcatelor. — Valoarea pedagogică a examenului de conştiinţă. — Cui te mărturiseşti? — Cum te mărturiseşti? — Pocăinţa şi omul cel nou. — Indemnuri la pocăinţă din sfinţii părinţi, scriitorii şi părinţii bisericeşti. Şi se închee cu „o clarificare", despre canonul ce

se dă la mărturisire şi care nu este o satisfacere a dreptăţii divine, o ispăşire pentru păcatele săvârşite“, — cum pare că se susţine de un eminent duhovnic într'un studiu dintr'un număr premergător al acestei reviste — „ci un mijloc de îndreptare pentru viitor“.

Preoţimea află material bogat în broşura, care trebue pusă cu stăruinţă în mâna intelectualilor noştri. Şi, în primul rând, în a acelora, cari vor intra în corporaţiile bisericeşti, prin alegerile ce se vor îndeplini în timp apropiat.

*

Preotul Petre Vintilescu, profesor la Facultatea de teologie din Bucureşti, CONTRIBUŢII LA REVIZUIREA LITURGHIERULUI. PROSCOMEDIA. LITURGHIA SF. IOAN GURĂ DE AUR. Studiu şi text. Bucureşti, tipografia Cărţilor bisericeşti, 1931. Pag. 157. Preţul Lei 100.

Este un studiu apărut la timp. Sf. Sinod printr'o adresă circulară recomandă tuturor episcopiilor, ca în executarea cultului, preoţiei să se conformeze strict tipiconului şi să nu se întroducă în biserică şi cult decât cărţi aprobate de Sf. Sinod. Intre aceste cărţi socotim şi cele tipărite în trecut, cu binecuvântarea Preasfinţiţilor ierarhi din mitropolia noastră, deşi nu poartă pecetea aprobării sinodale.

Comparate între olaltă ediţiile liturghierelor, mai vechi şi mai noi, nu prezintă mari deosebiri de text şi de îndrumări tipiconale. Totuşi sunt nuanţe şi practici, cari surprind urechea şi ochiul, nu numai dela o provincie bisericească la alta, ci uneori dela parohie la parohie, dela slujitor la slujitor. Şi mai vibitoare e deosebirea în slujirea celorlalte Sfinte Taine şi sacramentalii, după molitvelnic.

De aceea e vremea ca autoritatea bisericească să ia măsuri pentru studierea chestiunii, să armonizeze diferitele practici şi obiceiuri locale, revizuind textele rugăciunilor, în cari s'au strecurat traduceri neclare şi cuvinte streine de mireasma duhului ortodox popular, care trebue să se desprindă din limba cărţilor noastre bisericeşti. Iar prin îndrumări tipiconale unitare şi obligatorii în întreaga Biserică ortodoxă română, să realiseze acea *uniformizare a cultului divin,* despre care s'a scris de atâteaori şi s'a cerut cu atâta insistenţă în conferenţe şi întruniri preoţeşti, pentru a se stabili o normă, respectată de toţi slujitorii, care să tempereze teatralismul unora şi să animeze monotonia altora, inspirând tuturora pietatea caracteristică ortodoxiei.

Studiul părintelui profesor Vintilescu e o preţioasă contribuţie la înţelegerea sfintei liturghii. In întroducere se dau lămuriri asupra caracterului şi condiţiilor studiului — Limba şi stilul liturghierului. — Cuvinte traduse din nou, modificări şi întregiri de formule. — Greutăţi în îndreptarea şi traducerea

textului — Limba liturghierului şi traducerea sf. Scripturi. — Consideraţiuni asupra manuscriselor şi ediţiilor liturghierului. — Variante şi particularităţi în uniformitatea liturghierului ortodox. — Instrucţiile de tipic şi închegarea liturghierului. — Liturghierul român după raportul dintre diferitele sale ediţii şi faţă de cele streine. — Particularităţi mai deosebite ale diferitelor ediţii de liturghiere, la proscomedie, la liturghie.

După această introducere de cercetare ştiinţifică, se dă textul rânduielii dumnezeeştii proscomedii şi dumnezeiasca liturghie a celui între sfinţi părintelui nostru Ioan Gură de aur, cu îndrumări de tipic şi practică liturgică.

Nu ne putem ocupa în amănunte cu traducerea textului, nici cu înoirile şi schimbările, întemeiate, de sigur, pe textul grecesc, după care s'au făcut întâiele traduceri ale liturghierului şi cari s'au păstrat chiar cu greşelile inevitabile începutului.

Vom da un singur exemplu de traducere clară a „Hieruvicului": „Noi, cei cari închipuim tainic pre Hieruvimi şi cântăm Treimei celei făcătoare de viaţă cântarea de trei ori sfânt, să lăpădăm toată grija cea lumească; ca să primim pe Impăratul tuturor, încunjurat în chip nevăzut de cetele îngereşti". Desigur necesită o sforţare pentru introducerea noului text în practică şi o nouă adaptare a muzicei pentru a fi aşezată pe note cântarea, lăsându-se poate începutul: „Noi, cei", şi rămânând: „Cari închipuim"...

Nu ştiu dacă e mai în duhul limbii bisericeşti traducerea: „Vrednic lucru şi drept este" în loc de „Cu vrednicie şi cu dreptate este a ne închina..." Mai izbitoare este traducerea.... şi sfântul Său jertfelnic cel mai presus de ceruri şi înţeles numai cu mintea, întru miros de bună mireasmă..." în loc de „în sfântul cel mai presus de ceruri şi înţelegătorul Său jertfelnic." Jertfelnic înţelegător, n'are înţeles desigur, dar tot aşa de puţin înţeles numai cu mintea, e jertfelnicul cel mai presus de ceruri, ori cât de corectă ar fi traducerea verbală. Francezul l-a tradus cu *spirituel*; iar Germanul cu *geistig*. Şi în româneşte s'ar introduce fără greutate „spiritualul Său jertfelnic". Cuvântul duhovnicesc, nu-l socotesc potrivit aici. Observările noastre nepretenţioase s'ar putea opri asupra câtorva amănunte.

De altfel autorul însuşi nu voieşte să dea textul definitiv, ci numai material de studiu. Cum tot aşa nu fixează toate îndrumările de tipic şi practică. Dar pe cele de cari se ocupă, le aşează la locul lor, cum e cazul cu troparul ceasului al 3-lea, înaintea rugăciunii dela prefacere, lăsând cursul firesc al rugăciunii: „Incă aducem Ţie această slujbă cuvântătoare... trimite Duhul Tău cel sfânt peste noi şi peste aceste daruri ce sunt puse înainte. — Şi fă adică pânea aceasta cinstit trupul Hristosului Tău — Iar ce este în potirul acesta cinstit sângele Hristosului Tău — Prefăcându-le cu Duhul Tău cel sfânt.

Acest curs firesc al epiclesei a fost întrerupt, în edițiile liturghierului românesc, prin intercalarea troparului: „Doamne cele ce ai trimis!..“ (vezi Pidalion nota la can. 19 Laodicea).

La fel, nepotrivit s'a intercalat troparul, ca rugăciune de pregătire și curățire a preotului și în liturghia sf. Vasile, intrerupând rugăciunea de prefacere: „Pentru aceasta Stăpâne preasfinte... să vie Duhul Tău cel sfânt peste noi și peste darurile acestea, ce sunt puse înainte și să le binecuvinteze pe dânsele și să le sfințească și să le arate — Adecă pânea aceasta, însuși cinstit Trupul... — Iar (ce este în) potirul acesta însuși cinstit sângele Domnului...“

După contextul rugăciunii, aici nici n'ar mai avea loc a treia binecuvântare, însoțită de rostirea: „Prefăcându-le cu Duhul Tău cel sfânt“, după aceeaș notă din Pidalion.

Ori cât de bogate sunt instrucțiile de tipic și procedură în slujirea sfintei Liturghii, date de autor, — unele cari nu se cuprind în nici o ediție a Liturghierului românesc, — pentru a fi complecte, mai trebuesc întregite. Dar aici nu mai au loc alte amănunte.

Recomand cu toată căldura slujitorilor sfintelor noastre altare studiul părintelui Vintilescu, ca un izvor de luminoasă orientare și duhovnicească adâncire în sf. Liturghie, centrul cultului nostru ortodox.

Arhim. P. M.

*

Balan D. S.: ΗΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ 47 pag. Athena 1931. In acest op profesorul Balan face istoricul școlii teologice din Atena. El dă următoarele date: Facultatea teologică din Atena s'a înființat la anul 1837, sigilul școlii este monograma vechilor creștini (X sau P); facultatea a avut până azi 31 profesori și 21 conferențiari. Au absolvat școala 822 elevi, între cari și două d-șoare (în 1928 s'au primit pentru întâiadată d-șoare). Dintre profesori 29 și-au completat studiile superioare în Germania, iar restul de doi în Rusia, 28 profesori au fost laici, iar opt (8) clerici).

Cartea înșiră apoi tot ceeace au publicat profesorii școlii dela 1837 până în 1930 și face biografia fiecărui dascăl în parte.

N. N.

CRONICĂ.

EXTERNĂ.

PENTRU ALEGEREA NOULUI PATRIARH AL IERUSALIMULUI. Neînţelegerile dintre Grecii şi Arabii Palestinei au făcut să întârzie peste prevederile canonice alegerea noului patriarh al Ierusalimului. Arabii, bazaţi pe majoritatea credincioşilor, pretind ca noul patriarh să fie din neamul lor, iar Grecii susţin tradiţia atâtor sute de veacuri, în baza căreia, pretind ca noul patriarh să fie grec. De neînţelegerea aceasta a ortodocşilor caută să profite, pe deoparte Englezii cari administrează Palestina, iar pe de altă parte catolicismul care este atât de versat în folosirea tuturor situaţiilor prielnice propagandei.

Pare însă că după ultimile hotărâri, vacanţa strălucitului scaun patriarhal se apropie de sfârşit. Dupăce în conformitate cu dispoziţiile canonice s'au învitat în trei rânduri reprezentanţii mitropoliilor şi episcopiilor din graniţile patriarhatului ca să se întrunească şi să procedeze la alegerea noului patriarh şi dupăce aceşti reprezentanţi n'au dat ascultare învitărilor şi nu s'au întrunit, s'a hotărât acum să se procedeze la alegerea noului patriarh pe baza *statutului imperial.* [1]

În 16 Decemvrie a. tr. s'a întrunit în sala de şedinţe a patriarhiei din Ierusalim sfântul Sinod sub preşedenţia I. P. S. Sale Keladion, mitropolitul Ptolemaidei, care este totodată şi locţiitorul patriarhului. Membrii sf. Sinod au fost în număr de 23 şi după dispoziţiile statutului imperial au procedat la stabilirea listei candidaţilor. S'au ales în total 12 candidaţi: arhiepiscopul Neopoli Pantelimon, patriarhul Alexandriei Meletie, arhiepiscopul Filadelfiei Evdor, arhiepiscopul Atenei Hrisostom, Timotei al Iordanului, Keladion al Ptolemaidei, Aristarh al Diocezareii, arhimandriţii Calist, Irineu, Kiriac, Epifanie şi mitropolitul Hristofor al Leontopolei.

Deoarece trei din cei doisprezece, patriarhul Meletie al Alexandriei, arhiepiscopul Hrisostom al Atenei şi Hristofor al Leontopolei, — după prevederile articolului 6 din statutul imperial, sunt în afară de graniţele patriarhiei, 16 membrii ai sf. Sinod s'au pronunţat contra dreptului de candidare al celor trei ierarhi de mai sus. Tabloul cu cei 12 candidaţi, împreună cu observarea celor 16 candidaţi ai Sf. Sinod, s'a înaintat autorită-

[1] Statutul imperial datează din timpul stăpânirii otomane în Palestina.

ţilor engleze, cari au dreptul ca dintre candidaţi să aleagă şi să facă un nou tablou, pe care să-l restituie apoi sf. Sinod spre alegerea noului patriarh. Se dă ca sigur faptul că guvernul englez va primi cererea celor 16 membrii ai sf. Sinod şi nu va admite candidatura celor trei ierarhi din afară graniţelor patriarhiei.

In cazul acesta, după opinia de astăzi, cele mai multe şanse de-a ajunge patriarh le are I. P. S. Sa mitropolitul Keladion al Ptolemaidei. Deşi, Arabii nu iau parte şi nu consimt la această alegere, se zice că dintre toţi candidaţii I. P. S. Sa Keladion ar fi singura persoană prin alegerea căreia s'ar putea ajunge la o înţelegere paşnică. Se afirmă chiar, că alegerea aceasta, ar primi-o şi ar recunoaşte-o Arabii.

Autorităţile engleze, spun că pentru a nu influenţa în nici o parte, nu vor să se amestece în chestiune înainte de alegerea noului patriarh. Odată însă ce alegerea va fi făcută, autorităţile împreună cu sf. Sinod, vor examina lucrurile şi vor căuta să stabilească de partea cui e adevărul. Arabii nemulţumiţi, ţin mereu întruniri în Ierusalim şi în alte oraşe, se agită şi se vorbeşte chiar că lucrurile evoluând ar putea provoca şi o lovitură de stat în Palestina.

Pe de altă parte, spirite mai conciliante, îşi exprimă nădejdea că interesele ortodoxiei şi spiritul creştin, va face ca problema să fie înălţată deasupra patimilor omeneşti şi că în cele din urmă se va rezolva pe cale paşnică şi într'un chip fericit pentru ambele tabere.

Deocamdată se aşteaptă cu înfrigurare să se vadă eventualele modificări pe cari le va face guvernul englez al Palestinei listei candidaţilor şi se nădăjdueşte că scaunul patriarhal al Ierusalimului în scurtă vreme îşi va avea stăpânul său.

Pr. S. CÂNDEA.

*

LUPTA CONTRA RELIGIEI ÎN RUSIA SOVIETICĂ. Se ştie că marxismul priveşte manifestaţiile spiritului: morala, conştiinţa şi religia ca *suprastructuri* crescute din pământul regimului burghez; acest regim ţinând locul altuia, suprastructurile deasemenea trebue să fie stârpite. Dar mai ales religia, care se considera, de bolşevici, ca cel mai mare duşman al învăţăturii lor. De aceia i se declară — încă dela început — un războiu de extirpare. In jurnalul celor *Fără Dumnezeu,* în ultimul său număr s'a formulat următorul principiu fundamental: „Religia constituie ultimul meterez al burghezimii. In consecinţă trebuie distrusă". Unul din şefii comunişti avea deja precizată şi desvoltată această formulă: „Toate loviturile ce le dăm elementelor credinţei, oricâte ar fi, trebuie să aibă amploarea unui asalt general împotriva religiei. Noi trebuie să ducem o luptă decisivă împotriva preotului, fie acesta pastor, fie patriarh, fie papă, fie rabin. In cursul fazelor următoare, această luptă va trebui să

împrumute caracterul unui războiu contra lui Dumnezeu, puţin impoartă numele: Iehova, Isus, Budha ori Allah" (I. Stepanov: *Problemele şi metodele propagandei antireligioase).*

Primele măsuri întreprinse de Soviete ţinteau să slăbească Biserica, lipsind-o de şefii ei. Patriarhul Tihon fu încarcerat, peste 30 episcopi şi peste 1500 preoţi fură masacraţi, alte mii condamnaţi la muncă silnică în districtul Solovki, iată care a fost bilanţul acestei prime campanii. Insă, spre marea decepţie a bolşevicilor, această persecuţie a reaprins flacăra credinţei, iar preoţii masacraţi sau exilaţi îndată se înlocuiau prin alţii. Niciodată nu s'au ivit atâtea vocaţii religioase; mii de tineri, profesori, medici, simpli funcţionari părăseau lumea ca să îmbrace rasa călugărească; nivelul intelectual şi moral al clerului creştea mereu şi forţa sa de rezistenţă mereu se întărea. Atunci bolşevicii dădură asalt bisericilor. Un decret le despoia de toate ornamentele, obiectele cultului fură confiscate, clopotele transportate din clopotniţe. Dar totul fu înzadar. Credincioşii umplură bisericile devastate cu ornamente şi obiecte de ale cultului cu mult mai bogate şi într'un număr mai mare ca mai înainte. Credincioşii fură siliţi să prefacă bisericile şi catedralele, să le transforme în şcoli sau cluburi, sau să le distrugă. Această soarte o suferiră biserica sf. Pimen, catedrala din Batoum, catedrala Sfintei Fecioare din Iberia, cel mai venerat sanctuar din Rusia, ce s'a distrus complect — şi în prezent Sovietele aruncă în aer imensa şi admirabila catedrală a *Mântuitorului* din Moscova. Jurnalul *Ost Europa* evaluiază la 14.000 numărul bisericilor închise sau distruse în timpul celor trei ani din urmă.

In acelaş timp, Sovietele lucrează intensiv şi la propaganda antireligioasă. S'au creat „brigade speciale fără Dumnezeu", optsprezece şcoli în cari se pregătesc agitatorii antireligioşi, jurnale cotidiane, cum e cel *Fără Dumnezeu* şi reviste, cum e *Antireligiosul.* Elevii acestor şcoli sunt anume instruiţi în această direcţie, mai ales dinainte de sărbătorile Crăciunului şi ale Paştilor. Li se recomandă să supravegheze pe părinţii lor şi să denunţe pe aceia dintre ei cari posedă icoane sfinte. Micul Boris D... povesteşte plângând institutoarei, că înzadar a tot îndemnat pe bunică-sa să nu creadă în Dumnezeu, căci n'a vrut să-l asculte. (Nr. 7 din *Antireligiosul*).

Aceeaş institutoare constată cu amărăciune că, pe lângă toate sforţările ei, mulţi copii se arată refractari acestei propagande. O fetiţă Tania T..., avea la ea acasă un mic pom de Crăciun; uneia dintre prietene, la toate întrebările ce i le pusese cu privire la Dumnezeu, îi răspunse cu încăpăţinare: „Eu cred în Dumnezeu" (Nr. 7 din *Antireligiosul*).

Trebuie să recunoaştem că „propagandiştii" antireligioşi sunt lipsiţi de talent şi entuziasm. Nu le reuşea să amăgească

în cadrele propagandei decât un foarte mic număr de lepădături ale societăţii. Pentru a îndrepta această stare de lucruri, Comitetul central decise să organizeze la începutul anului 1931 cursuri antireligioase centrale, ca să prepare o echipă selectă de propagandişti antireligioşi. Iată rezultatul acestor măsuri, înfăţişate de *Antireligiosul* din Noemvrie: „Calitatea acestor elevi este desasperant de rea. Ar trebui să se trimită la căminurile lor mai mult de jumătate, fiindcă nu cunosc bine nici cele patru operaţiuni şi nu pot citi curent. Dintre 36 elevi, numai 8 au pregătire secundară". De aceea, succesele acestei vaste propagande nu satisfăcură nădejdile Sovietelor. Cu ocazia celei de a 14-a aniversare a loviturii de Stat bolşeviste, jurnalele sovietice dădură câteva cifre cu privire la frontul antireligios. Astăzi există în U. R. S. S. 4.000 brigăzi „Fără Dumnezeu", peste 300 kolkhozi „fără Dumnezeu", 31 uzine „fără Dumnezeu", un vapor „fără Dumnezeu", 60 muzee antireligioase şi trei milioane şi jumătate de atei. Aceste cifre sunt amăgitoare: 300 „kolkhozi", 31 uzine, o covalie şi trei milioane şi jumătate de cetăţeni atei într'o ţară ca Rusia cu 160 milioane de suflete — iată infimele rezultate ale propagandei antireligioase!

Despre rest jurnalul *Fără Dumnezeu* este silit să constate că „adesea ţăranul n'are bani pentru strictul necesar, dar pentru biserică mereu găseşte bani... In districtul Valievka ţăranii au jertfit zece ruble cu ocazia hramului bisericii. In districtul Kolestvka s'au adunat 50 ruble pentru trebuinţele bisericii, dar s'a dat nici o copeică pentru repararea podului. Acelaş caz şi în districtul Bytchki (Jurnalul *Fără Dumnezeu* în numărul din 30 Noemvrie)... Districtul Salasgir sărbătorea binecuvântarea unui clopot nou; cu această ocaziune ţăranii au adunat pentru preoţi o mie de ruble".

Şi acesta nu este unicul caz, când populaţia rurală îşi manifestă aceste sentimente. Armata roşie şi Komsomol (tineretul comunist) însuşi sunt „pătrunşi" de credinţă. La Melitopol, în timpul unei reprezentaţii dată de clubul celor *Fără Dumnezeu*, soldaţii, duşi acolo să asiste, au bătut pe actori şi au devastat sala. De nenumărate ori mărturisea la Komsomol tovarăşul Tchapline, „că unul din principalele pericole ce-i ameninţă consistă în propaganda religioasă; această propagandă are mare succes în rândurile komsomolilor". (Nr. 160 din *Komsomolskaia Pravda*).

Acest tinăr comunist frecventa de bună voie biserica şi se împărtăşea cu sfintele taine. Astfel tineretul Vassiliev, secretarul celulei kolkchozilor, îşi boteză copilul şi acest exemplu fu urmat şi de numeroşi alţi komsomoli" (Jurnalul *Fără Dumnezeu* din 30 Noemvrie).

Această recrudescenţă a sentimentului religios, inevitabil

rezultat, cu toată persecuţia deslănţuită, se manifestă la populaţie într'o formă exaltată şi mistică.

Şi în sfârşit, al treilea procedeu, scump bolşevicilor, era: viclenia. *Divide et impera,* această deviză o aplicară în Biserica rusă. Unită, ea era foarte puternică, însă îmbucătăţită, divizată în schisme şi secte, va deveni în felul acesta un slab adversar. Or, chiar în timpul loviturii de Stat bolşevistă, Biserica rusă îşi restabilea patriarhatul, şi mitropolitul Tihon era ales patriarh la Moscova în sunetul bubuiturilor de tunuri. Acest prelat se arătă un violent adversar al noii puteri; el răsplăti această atitudine îndrăzneaţă cu libertatea şi viaţa sa; însă, înainte de a-l omorî, bolşevicii reuşiseră, nu se ştie prin ce mijloace, să-l facă să semneze un act de recunoaştere a puterii sovietice. Acest act, succesorii patriarhului îl recunoscură. Insfârşit, Sovietele îşi găsiră omul în mitropolitul Sergie, care, considerat ca „locţiitor de patriarh" consimţi la toate: în timpul unei slujbe dumnezeieşti, la o rugăciune pentru Soviete.

Totuşi, majoritatea clerului şi a credincioşilor n'au recunoscut pe noul patriarh, adversarii săi fură siliţi să apuce drumul Siberiei şi cei mai marcanţi dintre ei fură omorâţi, ca episcopul Serpoukhoviei Maxim, împuşcat prin G. P. U. la 6 Iulie 1931. Insă mişcarea contra „locţiitorului de patriarh" se înăbuşi foarte repede, ca să se poată pune stavilă acestei stări de lucruri. Se poate deci considera, de prezent, rolul mitropolitului Sergie bine determinat. In felul acesta şi încercarea schismei, întreprinsă de Soviete, eşuă.

Astfel frontul religios se ţine bine; el rezistă cu mult mai bine atacurilor decât toate celelalte „fortăreţe" ale regimului capitalist. Urmează de aici că Sovietele au renunţat la luptă? De loc. Această luptă se continuă zilnic, prin măsurile cele mai diverse, îndreptate contra tuturor religiilor din U. R. S. S. In ultimul număr al *Antireligiosului,* tovarăşul Khoudiakov precizează următoarele: *„propaganda antireligioasă este unul dintre mijloacele mai în stare să mobilizeze massele muncitoreşti la lupta pentru socialism"* şi înfăţişează programul unei campanii active contra sărbătorii Crăciunului, fiindcă *„utilizând povestea naşterii lui Isus, preoţii vor să dea mai multă valoare operei lor de trădători".*

(După „Je suis partout" din 26 Decemvrie 1931).

ŞTEFAN CORPADEA.

ASOCIAŢIA CLERULUI „ANDREIU ŞAGUNA".

Nr. 2/1932.

COMUNICAT.

In baza §. 6 din „Regulamentul pentru organizarea Despărţămintelor"; în decursul postului sfintelor Paşti se vor ţinea adunările ordinare ale despărţămintelor.

PROGRAMUL ADUNĂRII e următorul:

ZIUA I. a. m.

1. Te-Deum.
2. Deschiderea adunării prin preşedinte.
3. Raport asupra activităţii pastorale a preoţimii şi a cercurilor religioase în 1931.
4. Dare de seamă asupra activităţii despărţământului pe 1931.
5. Constatarea plătirii cotizaţiilor pe 1931 şi incassarea celor de pe 1932. Inscrierea de membrii noi.
6. Alegerea alor doi delegaţi pe lângă preşedinte, la Congresul viitor.
7. Iniţiative de organizare pentru promovarea vieţii religioase şi culturale în cuprinsul despărţământului şi pentru propăşirea Asociaţiei.
8. Propuneri.

DUPĂ MASĂ ŞI A II-A ZI.

Se întocmesc misiuni interne cu mărturisirea şi cuminecarea preoţilor, a profesorilor preoţi, a absolvenţilor de teologie şi a funcţionarilor bisericeşti.

Pentru meditaţia de pregătire înainte de mărturisire recomandăm textul: „Fericiţi veţi fi când vă vor batjocori pe voi şi vă vor goni şi vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră" (Mateiu V, 11), cu privire specială la situaţia Bisericii şi a slujitorilor ei de astăzi; şi rugăciunea: „Uşa milostivirii deschide-o nouă, binecuvântată născătoare de Dumnezeu"; iar pentru meditaţia de cuminecare: „Cinei Tale celei de taină astăzi, Fiul lui Dumnezeu părtaş mă primeşte".

Prea Cucernicii Părinţi, prezidenţi ai despărţămintelor vor desemna din bună vreme referenţi la rapoartele despre activitatea pastorală a preoţimii şi a cercurilor religioase. Asemenea se vor desemna referenţi pentru meditaţii.

BIROUL CENTRAL AL ASOCIAŢIEI.

ÎN ACEST NUMĂR: